

Міністерство освіти і науки України
Луцький національний технічний університет

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра обліку і аудиту

(повна найменування кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»
АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ
ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ТА ЛІКВІДНІСТЮ
ЛІКАРНЯНИХ ЗАКЛАДІВ

спеціальність 071 Облік і оподаткування

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма «Облік і оподаткування»

(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
групи ОПм-21
Сулік Олена Вікторівна

(підпис)

Керівник:
к.е.н., доцент
Нужна Оксана Анатоліївна

(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 2023 р.

к.е.н., доцент

Гарант освітньої програми:

Жураковська Ірина Володимирівна

(підпис)

Луцьк – 2023 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права

Кафедра обліку і аудиту

Ступінь вищої освіти: магістр

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 071 Облік і оподаткування

Освітня програма: ОП «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

_____ к.е.н., доцент Оксана НУЖНА

«__» _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

СУЛІК Олені Вікторівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи Аналітичне забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю лікарняних закладів
Керівник роботи: Нужна Оксана Анатоліївна, к.е.н., доцент
затверджені наказом закладу вищої освіти від «10» січня 2023 року № 24/01-02
2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи 09 грудня 2023 року
3. Вихідні дані до роботи. Нормативно-правові акти з регулювання питань обліку і аналізу за темою дослідження, наукова література, посібники, статистичні довідники, фінансова звітність за 2020-2022 роки.
4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити)

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ТА ЛІКВІДНІСТЮ

- 1.1. Систематизація наукових досліджень з питань управління платоспроможністю та ліквідністю
- 1.2. Оцінка методик аналізу платоспроможності та ліквідності: управлінський аспект
- 1.3. Формування інформаційної бази аналітичного забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю

РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ТА ЛІКВІДНІСТЮ ЛІКАРНЯНИХ ЗАКЛАДІВ

- 2.1. Статистична оцінка діяльності лікарняних закладів України
- 2.2. Аналіз ліквідності балансу
- 2.3. Аналіз показників ліквідності

РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ТА ЛІКВІДНІСТЮ ЛІКАРНЯНИХ ЗАКЛАДІВ

- 3.1. Обґрунтування управлінських рішень щодо формування структури балансу на основі оцінки ризику втрати платоспроможності
- 3.2. Оцінка резервів в управлінні ліквідністю лікарняних закладів на основі факторного аналізу

ВИСНОВКИ

5. Перелік графічного матеріалу.

1. *Актуальність, мета і завдання кваліфікаційної роботи магістра*
2. *Наукова новизна одержаних результатів кваліфікаційної роботи магістра*
3. *Аналіз підходів до розкриття економічної сутності понять «ліквідність» і «платоспроможність» підприємства*
4. *Методичні аспекти аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства в навчально-методичній літературі з фінансового аналізу*
5. *Підходи вчених до назви та визначення нормативних (рекомендованих) значень коефіцієнта абсолютної, швидкої ліквідності та коефіцієнта покриття*
6. *Динаміка кількості закладів охорони здоров'я, кількості зайнятих працівників у закладах охорони здоров'я України за 2010-2022 роки*
7. *Динаміка обсягу реалізованих послуг, фінансових результатів до оподаткування, чистого прибутку (збитку) у закладах охорони здоров'я в Україні за 2010-2022 роки*
8. *Порівняльний аналіз структури балансу КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» і лікарняних закладів України за 2020-2022 роки*
9. *Аналіз ліквідності балансу, аналіз відносних показників ліквідності лікарняних закладів і КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2022 рік*
10. *Обґрунтування управлінських рішень щодо формування структури балансу на основі оцінки ризику втрати платоспроможності*
11. *Факторний аналіз коефіцієнта покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2020-2022 роки*
12. *Оцінка резервів в управлінні ліквідністю лікарняних закладів на основі факторного аналізу*

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
<i>Розділ 1</i>	<i>Нужна О.А., доцент</i>		
<i>Розділ 2</i>	<i>Нужна О.А., доцент</i>		
<i>Розділ 3</i>	<i>Нужна О.А., доцент</i>		
<i>Нормоконтроль</i>	<i>Сидоренко Р.В., доцент</i>		
<i>Консультант з ЕОМ</i>	<i>Нужна О.А., доцент</i>		

7. Дата видачі завдання 11 жовтня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	<i>Обґрунтування теми</i>	<i>до 11.10.2022 р.</i>	<i>виконано</i>
2	<i>Огляд літератури із досліджуваної проблеми</i>	<i>до 20.12.2022 р.</i>	<i>виконано</i>
3	<i>Розділ 1</i>	<i>до 03.03.2023 р.</i>	<i>виконано</i>
4	<i>Розділ 2</i>	<i>до 27.06.2023 р.</i>	<i>виконано</i>
5	<i>Розділ 3</i>	<i>до 08.11.2023 р.</i>	<i>виконано</i>
6	<i>Висновки</i>	<i>до 18.11.2023 р.</i>	<i>виконано</i>
7	<i>Формування переліку джерел посилання</i>	<i>до 21.11.2023 р.</i>	<i>виконано</i>
8	<i>Формування додатків</i>	<i>до 24.11.2023 р.</i>	<i>виконано</i>
9	<i>Оформлення ілюстративного матеріалу</i>	<i>до 28.11.2023 р.</i>	<i>виконано</i>
10	<i>Нормоконтроль</i>	<i>до 02.12.2023 р.</i>	<i>виконано</i>
11	<i>Інструментальна перевірка на академічний плагіат</i>	<i>до 07.12.2023 р.</i>	<i>виконано</i>
12	<i>Представлення кваліфікаційної роботи до захисту</i>	<i>до 09.12.2023 р.</i>	<i>виконано</i>

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис)

(Сулік О.В.)

(прізвище, ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис)

(Нужна О.А.)

(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Сулік О.В. Аналітичне забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю лікарняних закладів. Рукопис.

Кваліфікаційна робота магістра ОП «Облік і оподаткування» спеціальності 071 Облік і оподаткування. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2023. 108 с.

Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку джерел посилання та додатків.

У першому розділі розкрито теоретичні основи аналітичного забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю. Здійснено систематизацію наукових досліджень з питань управління платоспроможністю та ліквідністю. Проведено оцінку методик аналізу платоспроможності та ліквідності в управлінському контексті. Розглянуто формування інформаційної бази аналітичного забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю.

У другому розділі розглянуто подано статистичну оцінку діяльності лікарняних закладів України. Проведено аналіз ліквідності балансу, показників ліквідності лікарняних закладів.

У третьому розділі розглянуто напрямки вдосконалення аналітичного забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю лікарняних закладів, зокрема, проведено обґрунтування управлінських рішень щодо формування структури балансу на основі оцінки ризику втрати платоспроможності, здійснено оцінку резервів в управлінні ліквідністю лікарняних закладів на основі факторного аналізу.

Основний зміст роботи викладено на 84 сторінках. Робота містить 34 таблиці, 4 рисунки, список використаних джерел із 72 найменувань та 5 додатків. Результати розробок можуть бути застосовані в практичній діяльності лікарняних закладів.

Ключові слова: аналіз, лікарняні заклади, ліквідність, методика, платоспроможність, управління.

ANNOTATION

Sulik O.V. Analytical support for management of solvency and liquidity of hospital institutions. Manuscript.

Qualifying thesis of EP «Accounting and Taxation» specialty 071 Accounting and Taxation. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2023. 108 p.

The qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of reference sources and appendices.

In the first section, the theoretical foundations of analytical support for management of solvency and liquidity are revealed. Systematization of scientific research on issues of solvency and liquidity management was carried out. The methods of solvency and liquidity analysis in the management context were evaluated. The formation of an information base for analytical support of solvency and liquidity management was considered.

In the second section, a statistical assessment of the activity of hospitals in Ukraine is considered and presented. An analysis of balance sheet liquidity and liquidity indicators of hospital institutions was carried out.

In the third section, directions for improving the analytical support for managing the solvency and liquidity of hospital institutions are considered, in particular, the justification of management decisions regarding the formation of the balance sheet structure based on the assessment of the risk of loss of solvency is carried out, the reserves in the liquidity management of hospital institutions are evaluated based on factor analysis.

The main content of the work is presented on 84 pages. The work contains 34 tables, 4 figures, a list of used sources with 72 items and 5 appendices. The results of the development can be applied in the practical activities of hospitals.

Key words: analysis, hospital facilities, liquidity, methodology, solvency, management.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

КП	–	Комунальне підприємство
КВЕД	–	Класифікатор видів економічної діяльності
НПСБО	–	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку

ЗМІСТ

ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ТА ЛІКВІДНІСТЮ	14
1.1. Систематизація наукових досліджень з питань управління платоспроможністю та ліквідністю підприємств	14
1.2. Оцінка методик аналізу платоспроможності та ліквідності: управлінський аспект	22
1.3. Формування інформаційної бази аналітичного забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю	30
Висновки до розділу 1	38
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ТА ЛІКВІДНІСТЮ ЛІКАРНЯНИХ ЗАКЛАДІВ	40
2.1. Статистична оцінка діяльності лікарняних закладів України	40
2.2. Аналіз ліквідності балансу	53
2.3. Аналіз показників ліквідності	61
Висновки до розділу 2	63
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ТА ЛІКВІДНІСТЮ ЛІКАРНЯНИХ ЗАКЛАДІВ	65
3.1. Обґрунтування управлінських рішень щодо формування структури балансу на основі оцінки ризику втрати платоспроможності	65
3.2. Оцінка резервів в управлінні ліквідністю лікарняних закладів на основі факторного аналізу	70

Висновки до розділу 3	79
ВИСНОВКИ	81
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	85
ДОДАТКИ	93

ВСТУП

Актуальність теми. Ліквідність суб'єкта господарювання є важливою умовою його платоспроможності, тобто здатністю вчасно і в повному обсязі виконувати свої строкові зобов'язання. На основі результатів аналітичного дослідження ліквідності та приймаються управлінські рішення щодо формування ефективної структури майна і джерел його утворення. Тому вивчення теоретичних й практичних аспектів аналізу ліквідності та платоспроможності є актуальним для підприємств різних сфер діяльності та, зокрема, лікарняних закладів.

Теоретичну та методичну базу аналізу платоспроможності та ліквідності підприємств сформуваали автори навчальних посібників з фінансового аналізу Азаренков Г.Ф., Барабаш Н.С., Боярко І.М., Великих К.О., Гаватюк Л.Г., Гриценко М.П., Дейнека О.В., Дорогань-Писаренко Л.О., Єрміїчук Н.І., Жукевич С.М., Захарченко П.В., Іващенко Г.А., Кальченко О.М., Ковальчук Н.О., Кондратенко Н.О., Крикунова В.М., Лучко М.Р., Марусяк Н.Л., Мних Є.В., Отенко І.П., Приймак С.В., Самайчук С.І., Танклевська Н.С., Терещенко М.А., Трусова Н.В., Тютюнник С.В., Тютюнник Ю.М., Фаріон А.І., Шишкіна О.В., Школьник І.О. та ін.

Теоретичні та практичні аспекти аналізу платоспроможності та ліквідності підприємств розглядають автори наукових статей (Воробйова А.О., Гусев А.О., Іванчук Н.В., Кіндрацька Г., Левкович О.В., Линьова В.Д., Лопатовська О., Малій О.Г., Марченко О.В., Нужна О.А., Побережець О.В., Пономарьова К., Правдюк М.В., Правдюк Н.Л., Терен Г.М. та ін.) і дисертаційних досліджень (Беленька Г.В., Болгар Т.М., Ванієва А.Р., Васильчишин О.Б., Вовченко О.С., Головач К.С., Головач Н.М., Дзюбенко О.М., Костюк О.В., Лозінська Л.Д., Макаруч І.М., Оконська О.О., Піддубна В.Г., Серпенінова Ю.С., Стадник Ю.А., Терен Г.М., Тельнова Г.В., Ярославський А.О. та ін.).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота магістра виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри

обліку і аудиту за темою «Інформаційний базис обґрунтування управлінських рішень: теорія, методика, практика» (№ д/р: 0123U101275) 2023-2025 рр.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи магістра є виявлення передумов, теоретичне й практичне обґрунтування аналітичного забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю лікарняних закладів в умовах господарської діяльності на основі опрацьованого законодавства та методичного матеріалу, діючої практики аналізу.

Досягнення поставленої мети передбачило формування і виконання наступних наукових і практичних завдань:

- провести систематизацію наукових досліджень з питань управління платоспроможністю та ліквідністю;
- розглянути методики аналізу платоспроможності та ліквідності в управлінському контексті;
- дослідити формування інформаційної бази аналітичного забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю;
- провести статистичну оцінку діяльності лікарняних закладів України;
- провести аналіз ліквідності балансу лікарняних закладів;
- провести аналіз показників ліквідності лікарняних закладів;
- здійснити обґрунтування управлінських рішень щодо формування структури балансу на основі оцінки ризику втрати платоспроможності;
- провести оцінку резервів в управлінні ліквідністю лікарняних закладів на основі факторного аналізу.

Предметом дослідження визначено методологічні аспекти аналізу ліквідності та платоспроможності лікарняних закладів.

Об'єктом дослідження обрано аналітичне забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю лікарняних закладів.

Предметом дослідження є теоретичні, організаційні, методичні та практичні методи аналітичного забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю лікарняних закладів.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі магістра використовувались такі методи дослідження: аналіз – для деталізації і розчленування об’єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; порівняння – для зіставлення даних у динаміці; групування – для визначення залежності одних показників від інших; табличний (графічний) – для наочного зображення результатів дослідження; моделювання – для вивчення впливу одних показників на інші та оцінки виявленого зв’язку.

Інформаційну базу дослідження становлять наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених економістів з питань теорії та практики аналітичного забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю лікарняних закладів, матеріали періодичних видань і наукових конференцій, дані фінансової звітності лікарняних закладів, а також результати власних досліджень і розрахунків.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:

удосконалено:

– методичні підходи до аналізу ліквідності та платоспроможності в частині визначення основних відносних показників ліквідності (коефіцієнти абсолютної та швидкої ліквідності, коефіцієнт покриття) та платоспроможності (коефіцієнти абсолютної, проміжної, загальної платоспроможності, коефіцієнт платоспроможності, коефіцієнт покриття запасів) на основі частоти згадуваності в навчально-методичній літературі з фінансового аналізу;

набуло подальшого розвитку:

– підходи до трактування економічної сутності понять «платоспроможність» та «ліквідність» підприємства через виділення змістовних складових зазначених понять;

– методика факторного аналізу в частині трансформації початкової кратної моделі розрахунку коефіцієнта покриття в комбіновану модель шляхом розкладання чисельника і знаменника на суму складових згідно статей балансу.

Практичне значення одержаних результатів. Висновки та пропозиції, отримані у процесі дослідження, сприятимуть вдосконаленню аналітичного

забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю лікарняних закладів.

Основні положення кваліфікаційної роботи магістра були використані у практичній діяльності КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка», про що зазначено у рецензії із закладу.

Особистий внесок. Кваліфікаційна робота магістра є самостійно виконаним науковим дослідженням. Всі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи магістра. Основні положення дослідження доповідалися та обговорювалися на науково-практичних конференціях: XII Всеукраїнській студентській науково-практичній Інтернет-конференції «Економіка підприємства: теорія і практика» (м. Луцьк, 20-21 квітня 2023 р.); XI Міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції» (м. Одеса, 18 травня 2023 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Обліково-аналітичний та економіко-фінансовий інструментарій управління сучасним підприємством» (м. Харків, 26 травня 2023 р.).

Публікації. Основні положення кваліфікаційної роботи магістра висвітлено автором у 3 опублікованих наукових працях – тези доповідей на конференціях.

Структура та обсяги кваліфікаційної роботи магістра. Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 108 сторінок друкованого тексту, в тому числі 37 таблиць на 41 сторінках і 4 рисунки на 4 сторінках. Робота містить 5 додатків на 15 сторінках, перелік джерел посилання включає 72 найменування на 8 сторінках.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження, сформульовано практичне значення дослідження.

У розділі 1 «Теоретичні основи аналітичного забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю» проведено систематизацію наукових досліджень з питань управління платоспроможністю та ліквідністю, розглянуто

методики аналізу платоспроможності та ліквідності в управлінському контексті, визначено проблемні питання аналітичного забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю.

У розділі 2 «Аналітичне забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю лікарняних закладів» проведено статистичну оцінку діяльності лікарняних закладів України, проведено аналіз ліквідності балансу лікарняних закладів, проведено аналіз показників ліквідності лікарняних закладів.

У розділі 3 «Вдосконалення аналітичного забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю лікарняних закладів» здійснено обґрунтування управлінських рішень щодо забезпечення поточної та перспективної ліквідності лікарняних закладів з використанням економіко-математичних методів та моделей, сформовано алгоритм автоматизації аналітичних процедур щодо аналізу ліквідності лікарняних закладів із застосуванням *MS Excel*.

Висновки узагальнюють результати роботи.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ТА ЛІКВІДНІСТЮ

1.1. Систематизація наукових досліджень з питань управління платоспроможністю та ліквідністю підприємств

Важливими характеристиками фінансового стану суб'єктів господарювання є їх здатність своєчасно і в повному обсязі виконувати свої зобов'язання перед кредиторами, тобто бути платоспроможними.

Поняття платоспроможності тісно пов'язане з іншим, не менш важливим поняттям – ліквідність.

Міністерство економіки України затвердило «Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства», в яких поняття платоспроможності та ліквідності ототожнюються і визначаються таким чином: «платоспроможність (ліквідність) – один з основних якісних показників діяльності підприємства, що визначає спроможність підприємства здійснювати платежі, розраховуватися з боргами в необхідному обсязі та в зазначений термін наявними у нього коштами або такими, які безперервно поповнюються за рахунок його діяльності» [1].

Однак автори наукової та навчально-методичної літератури мають інший підхід до трактування зазначених понять і, визнаючи їхню близьку змістову наповненість, все-таки розділяють їх і подають окремі визначення.

Тому, на нашу думку, варто дослідити ці відмінності та врахувати їх у подальшому дослідженні.

Шляхом опрацювання навчально-методичної літератури з фінансового аналізу з'ясуємо, яким чином автори навчальних посібників з фінансового

аналізу визначають поняття платоспроможності (таблиця 1.1) та ліквідності (таблиця 1.2) підприємства.

Таблиця 1.1. – Аналіз трактувань поняття «платоспроможність» підприємства в навчально-методичній літературі з фінансового аналізу

Автор	Визначення
Ковальчук Н.О., Гаватюк Л.Г., Єрмічук Н.І.	« ... платоспроможність підприємства – це здатність підприємства в повному обсязі та в строк погашати всі свої зобов'язання, фінансувати свою діяльність та покривати непередбачувані борги за рахунок внутрішніх і зовнішніх коштів, забезпечувати оптимальну структуру зобов'язань та належну їх якість, відповідно до структури активів та їх якості, виділених за здатністю перетворення в гроші, а також брати на себе юридичну відповідальність за свої зобов'язання та їх порушення» [2].
Кондратенко Н.О., Великих К.О.	«Платоспроможність – це наявність у підприємства грошей та їх еквівалентів, достатніх для розрахунків за поточною кредиторською заборгованістю, яка потребує негайного погашення» [3].
Лахтіонова Л.А.	«Платоспроможність — це можливість підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої строкові зобов'язання» [4].
Лучко Л.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І.	«Платоспроможність підприємства характеризується його можливістю і здатністю своєчасно й повністю виконувати свої фінансові зобов'язання перед внутрішніми та зовнішніми партнерами, а також державою» [5].
Марусяк Н.Л.	«Платоспроможність підприємства – це здатність підприємства своєчасно і повністю виконати свої платіжні зобов'язання» [6].
Отенко І.П., Азаренков Г.Ф., Іващенко Г.А.	«В основу платоспроможності покладена здатність сплачувати борги, тобто відповідати за своїми зобов'язаннями.» [7].
Приймак С.В.	«Платоспроможність – можливість суб'єкта підприємництва виконувати свої зобов'язання всередині підприємства, перед зовнішніми контрагентами, перед державою» [8].
Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В.	«Платоспроможність – це наявність у підприємства грошей та їх еквівалентів, достатніх для розрахунків за поточною кредиторською заборгованістю, яка потребує негайного погашення» [9].

Джерело: сформовано автором з використанням [2-9].

Проаналізувавши наведені в таблиці 1.1 визначення різних авторів, приходимо до висновку, що науковці акцентують свою увагу на таких важливих змістовних складових поняття «платоспроможність підприємства»:

- характеристика підприємства (можливість, здатність);
- дії підприємства (виконання платіжних зобов'язань);
- спрямування дій підприємства (перед ким слід погасити платіжні зобов'язання);
- характеристика дій підприємства (повнота та своєчасність погашення платіжних зобов'язань).

Трактування поняття «платоспроможність підприємства» з розподілом на виділені нами змістовні складові наведено на рис. 1.1.

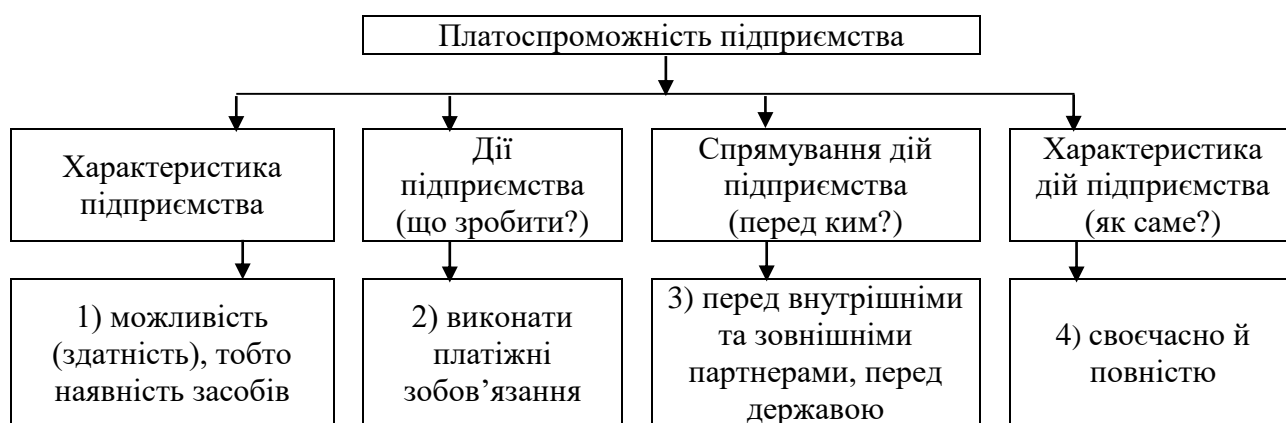

Рисунок 1.1 Трактатування поняття «платоспроможність підприємства» з розподілом на змістовні складові

Джерело: розробка автора на основі даних таблиці 1.1.

Таблиця 1.2. – Аналіз трактувань поняття «ліквідність» підприємства в навчально-методичній літературі з фінансового аналізу

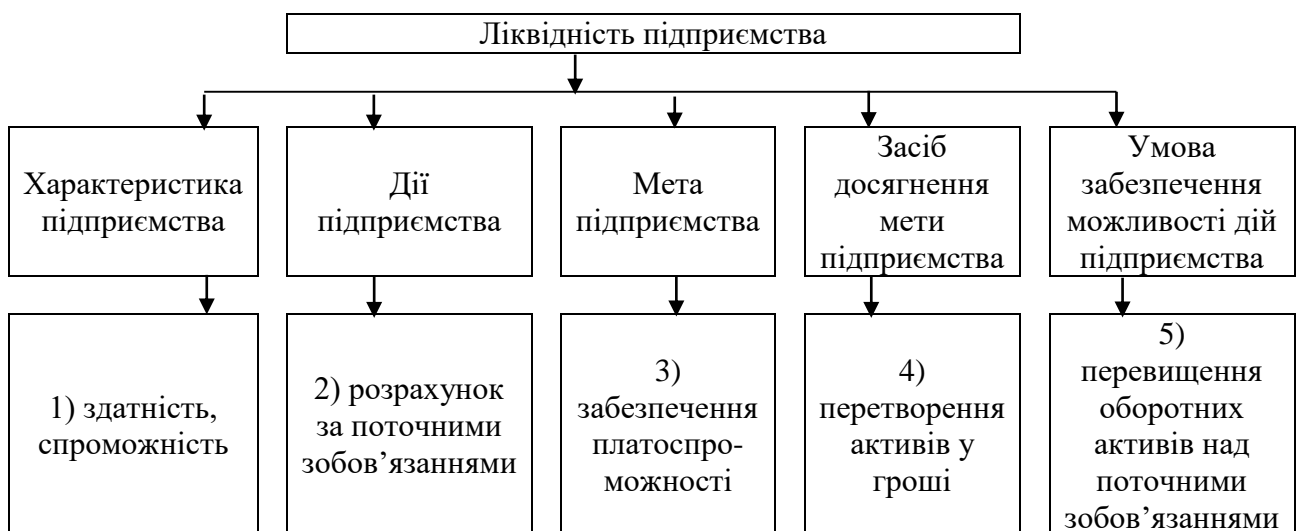
Автор	Визначення
Лучко Л.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І.	«Ліквідність підприємства – це мобільність підприємства, його спроможність (при виникненні будь-яких обставин) за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел оперативно вишукувати резерви платіжних коштів, необхідних для погашення боргів, і постійно, на будь-який момент часу, підтримувати рівновагу між обсягами і строками перетворення активів у грошові кошти та обсягами і строками погашення зобов'язань» [5].
Отенко І.П., Азаренков Г.Ф., Іващенко Г.А.	«Ліквідність суб'єкта господарювання – це засіб забезпечення його платоспроможності» [7].
Гютюник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Гютюник С.В.	«Ліквідність характеризує здатність суб'єкта господарювання розрахуватися за поточними зобов'язаннями і забезпеченнями шляхом перетворення активів у гроші» [9].
Лахтіонова Л.А.	« ... ліквідність — це здатність і швидкість підприємства перетворювати свої активи в гроші для покриття своїх необхідних платежів у міру настання їх строків» [4].
Ковальчук Н.О., Гаватюк Л.Г., Єрмічук Н.І.	« ... ліквідність підприємства – здатність підприємства за будь-яких умов перетворювати свої активи в гроші без втрати своєї ринкової вартості, а також залучати кошти із зовнішніх джерел для виконання всіх своїх зобов'язань в строк і в повноту обсязі, фінансувати свою діяльність і погашати непередбачені борги; постійно підтримувати баланс між обсягами відповідних груп активів, виділених за строками перетворення в гроші, та зобов'язань, виділених за термінами їх погашення, а також рівновагу між обсягами і строками перетворення активів в гроші, а також обсягами і строками погашення зобов'язань» [2].
Кондратенко Н.О., Великих К.О.	«Ліквідність підприємства – більш широке за змістом поняття, ніж ліквідність балансу. Ліквідність балансу характеризує якість управління активами, тобто передбачає пошук платіжних засобів тільки за рахунок внутрішніх джерел (реалізації майна). Основна формальна ознака ліквідності підприємства – перевищення (у вартісній оцінці) оборотних активів над поточними зобов'язаннями і забезпеченнями. Чим більше це перевищення, тим сприятливішим є фінансовий стан підприємства з погляду ліквідності» [3].
Марусяк Н.Л.	«Ліквідність підприємства – це здатність підприємства розрахуватися за своїми зобов'язаннями шляхом перетворення активів у гроші» [6].
Приймак С.В.	«Ліквідність – здатність підприємства перетворювати цінності в гроші» [8].

Джерело: сформовано автором з використанням [2-9].

Проаналізувавши наведені в таблиці 1.2 визначення різних авторів, приходимо до висновку, що науковці акцентують свою увагу на таких важливих змістовних складових поняття «ліквідність підприємства»:

- характеристика підприємства (здатність, спроможність);
- дії підприємства (розрахунок за поточними зобов'язаннями);
- мета підприємства (забезпечення платоспроможності);
- засіб досягнення мети підприємства (перетворення активів у грошові кошти);
- забезпечення можливості дій підприємства (перевищення оборотних активів над поточними зобов'язаннями).

Трактування поняття «ліквідність підприємства» з розподілом на виділені нами змістовні складові наведено на рис. 1.2.

Рисунки 1.2 Трактування поняття «ліквідність підприємства» з розподілом на змістовні складові

Джерело: розробка автора на основі даних таблиці 1.2.

Поняття «ліквідність» і «платоспроможність» є предметом вивчення також авторів дисертаційних досліджень (додаток А), які уточнюють економічну сутність і виділяють додаткові ознаки зазначених понять (таблиця 1.3).

Проаналізувавши наведені в таблиці 1.3 визначення авторів дисертацій, приходимо до висновку, що науковці поглиблюють економічну сутність поняття

«ліквідність підприємства» шляхом врахування умов здійснення господарської діяльності по відношенню до ризику та невизначеності.

Таблиця 1.3. – Підходи авторів дисертацій до розкриття економічної сутності понять «ліквідність» і «платоспроможність» підприємства

Автор	Економічна сутність	Уточнення економічної сутності
Ванієва Г.М.	« ... платоспроможність підприємства – це такий стан його фінансів, при якому воно здатне виконати свої зобов'язання (короткострокові і довгострокові), використовуючи наявні активи, здійснювати платежі у терміни, встановлені угодами» [10]	В частині уточнення термінів здійснення платежів відповідно до укладених угод
Макарчук І.М.	«Ліквідність стосовно економічної системи – це здатність будь-яких активів перетворюватися на гроші, тобто змінювати свою форму в часі, а платоспроможність – це здатність підприємства своєчасно і в повному обсязі провести розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями» [11]	Зміна форми активів у часі
Терен Г.М.	« ... ліквідність підприємства – здатність покривати боргові зобов'язання та фінансувати господарську діяльність в умовах визначеності, невизначеності, конфлікту і ризику, достатній рівень якої є запорукою незалежності та свободи дій суб'єкта господарювання» [12]	В частині врахування умов визначеності, невизначеності, конфлікту і ризику

Джерело: сформовано автором з використанням [10-12].

На нашу думку, в умовах сьогодення це надзвичайно важливо, оскільки відбувається суттєве зростання не лише рівня ризику практично в усіх сферах економічної діяльності, а й ускладнюється можливість оцінки цього ризику, що викликає значне зростання ступеня невизначеності.

Задавши пошук за ключовими словами «платоспроможність» і «ліквідність» в електронній базі авторефератів дисертацій на офіційному сайті Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, було одержано 21 результат пошуку дисертаційних досліджень за період 2004-2021 років відповідно до теми кваліфікаційної роботи магістра [10-30].

З'ясовано, що в галузі знань 08 «Економічні науки» поняття «платоспроможність» та «ліквідність» досліджують науковці у сфері економіки, фінансів, математичного моделювання та бухгалтерського обліку (таблиця 1.4).

Як показують дані таблиці 1.4, дещо менше половини захищених дисертацій з питань дослідження платоспроможності та ліквідності суб'єктів господарювання в Україні за 2004-2021 роки відносяться до галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки. Їх кількість становить 10, що складає 47,6% від загальної кількості вивчених нами дисертаційних робіт.

Таблиця 1.4. – Розподіл дисертаційних досліджень в Україні з питань платоспроможності та ліквідності за спеціальностями за 2004-2021 роки

Галузь знань	Спеціальність	Кількість захищених дисертацій	Питома вага у загальній кількості дисертацій, %	
05 Соціальні та поведінкові науки	08.00.03 Економіка та управління національним господарством	1	4,8	47,6
	08.00.04 Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)	4	19,0	
	08.00.11 Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці	2	9,5	
	051 Економіка	3	14,3	
07 Управління та адміністрування	08.00.08 Гроші, фінанси і кредит	8	28,6	52,4
	072 Фінанси	1	9,5	
	08.00.09 Бухгалтерський облік, аналіз і аудит (за видами економічної діяльності)	2	4,8	
Всього		21	100	100

Джерело: систематизовано автором на основі досліджень джерел [10-30].

Відповідно, 11 дисертацій, що складає 52,4% від загальної кількості вивчених нами дисертаційних робіт, відноситься до галузі знань 07 Управління та адміністрування. З них за спеціальністю 08.00.09 Бухгалтерський облік, аналіз і аудит (за видами економічної діяльності) нами виявлено відповідно до теми нашого дослідження дві дисертації, що складає 4,8% від загальної кількості вивчених нами дисертаційних робіт.

Отже, можемо зробити висновок, що дисертаційні дослідження з питань платоспроможності та ліквідності суб'єктів господарювання в Україні проводяться вченими в різних напрямках і дозволяють різнобічно вивчити дане питання із використанням різних методик.

Зупинимось детальніше на тих пунктах наукової новизни в авторефератах дисертацій, що стосуються проблем управління платоспроможністю та ліквідністю суб'єктів господарювання. Зазначимо, що із розглянутих нами 16 авторефератів дисертацій у п'яти вивчаються зазначені категорії з точки зору управління. Зокрема, Ванієва А.Р. [10] застосовує такі інструменти як оцінка та прогнозування при дослідженні ліквідності та платоспроможності будівельних підприємств.

Забезпечення платоспроможності сільськогосподарських підприємств з точки зору організаційних та економічних факторів впливу вивчає Макарчук І.М. Автор зосереджує свою увагу на оцінці ефективності управління грошовими потоками шляхом проведення аналізу формування грошових доходів аграрних підприємств, на основі чого обґрунтовує фактори, які мають вплив на обсяги реалізації продукції у грошовому вимірнику. Важливим аспектом дисертаційного дослідження є необхідність «комплексного оперативного управління дебіторською та кредиторською заборгованістю для забезпечення та підтримання платоспроможності сільськогосподарських підприємств» [11].

Терен Г.М. застосовує при дослідженні ліквідності сільськогосподарських підприємств аналітичні інструменти [12]. Автор пропонує такий підхід до трактування ліквідності підприємства як складової системи управління, який враховує реалізацію виконуваних нею функцій: стабільність, мобільність, привабливість, регулювання, контроль і вартість.

Головач К.С. обґрунтовує взаємозв'язок складових механізму антикризового управління сільськогосподарських підприємств [17]. Науковець досліджує наявні методики й моделі оцінки банкрутства і прогнозування кризового стану аграрних підприємств, визначає обмеженість оборотних коштів для діяльності та подальшого розвитку як важливу передумову виникнення кризових ситуацій на підприємствах сільського господарства, використовує коефіцієнт платоспроможності для побудови ряду розподілу досліджуваних підприємств відповідно до їх рангу, аналізує показники ліквідності з точки зору можливості покриття зобов'язань перед кредиторами за рахунок груп активів різного рівня ліквідності.

Питання економічної безпеки функціонування сільськогосподарських підприємств є предметом дослідження у дисертації Головач Н.М. [18]. Автор обґрунтовує необхідність врахування галузевих особливостей господарюючих суб'єктів при визначенні таких складових економічної безпеки, як ліквідність і платоспроможність, а також виникнення додаткових ризиків, пов'язаних саме з певною сферою економічної діяльності.

Економічна безпека зернопереробних підприємств в контексті формування механізму управління є предметом дослідження Ярославського А.О. [30]. На думку науковця, саме ефективне управління бізнес-процесами дозволить забезпечити стабільне функціонування та високу результативність діяльності господарюючих суб'єктів, що убезпечить їх, в тому числі, від зниження платоспроможності.

Дзюбенко О.М., проводячи економічний аналіз фінансового потенціалу підприємств лісового господарства, вдосконалює «методичні положення економічного аналізу ... ліквідності лісогосподарських підприємств, що відповідають галузевій специфіці та є системотворчими складовими розробленої моделі комплексної оцінки фінансового потенціалу лісогосподарського підприємства як основи його прогнозування» [19], а також «механізм рейтингової оцінки фінансового потенціалу лісогосподарського підприємства, що включає: обґрунтовані граничні значення аналітичних показників в розрізі фінансової стійкості, ділової активності, ліквідності та рентабельності» [19].

Антикризове управління в діяльності підприємств машинобудування досліджує Тельнова Г.В. і, зокрема, удосконалює «... метод інтегральної оцінки фінансового стану машинобудівного підприємства, що дозволяє дати характеристику загальному стану його платоспроможності та фінансової стійкості» [28]. Одним із пунктів наукової новизни дисертаційної роботи автора є розробка методу «... реагування на «ранні» ознаки банкрутства та кризи ... підприємств» [28], застосування якого передбачає використання системи найбільш важливих фінансових показників і, зокрема, показників ліквідності та платоспроможності.

Таким чином, нами систематизовано наукові дослідження щодо управління платоспроможністю та ліквідністю підприємства, що дало змогу виділити змістовні складові зазначених понять, визначити дискусійні питання в дослідженні проблем управління ліквідністю та платоспроможністю підприємств, а також елементи наукової новизни дисертаційних досліджень, які можуть бути використані при виконанні кваліфікаційної роботи.

1.2. Оцінка методик аналізу платоспроможності та ліквідності: управлінський аспект

Діючи методики аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства в контексті управління розглянемо, проаналізувавши навчально-методичну літературу з фінансового аналізу та статті у фахових виданнях (додаток Б).

Щодо навчально-методичної літератури, то нами були опрацьовані навчальні посібники та підручники з фінансового аналізу авторів Захарченко П.В., Гриценко М.П. [31], Кальченко О.М., Шишкіна О.В. [32-33], Ковальчук Н.О., Гаватюк Л.Г., Єрмійчук Н.І. [2], Кондратенко Н.О., Великих К.О. [3], Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. [5], Марусяк Н.Л. [6], Мних Є.В., Барабаш Н.С. [34], Отенко І.П., Азаренков Г.Ф., Іващенко Г.А. [7], Приймак С.В. [8], Самайчук С.І., Крикунова В.М., Танклевська Н.С. [35], Трусова Н.В., Терещенко М.А. [36], Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. [9], Школьник І.О., Боярко І.М., Дейнека О.В. та ін. [37].

Відзначимо у таблиці 1.5 методичні аспекти аналізу ліквідності та платоспроможності та їх відображення у навчально-методичній літературі в розрізі авторів навчальних посібників і підручників з фінансового аналізу.

Проаналізувавши наведені в таблиці 1.5 методичні аспекти аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства, приходимо до висновку, що автори навчальних посібників та підручників з фінансового аналізу із виділених нами 8 основних розкривають загалом від 3 до 6 таких аспектів.

Зазначимо, що такі питання, як аналіз ліквідності балансу і система показників ліквідності та платоспроможності розкриті у всіх досліджених джерелах, а сутність ліквідності та платоспроможності – у 12 із 13 (тобто у 92,3%) джерел.

Інші аспекти аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства розкрито у значно меншій кількості джерел – від 3 до 6 джерел.

Так, мета аналізу ліквідності та платоспроможності розкрита лише у 3 з 13 (тобто у 23,1%) джерел. Зокрема, Ковальчук Н.О., Гаватюк Л.Г., Єрмійчук Н.І.

визначають мету аналізу ліквідності та платоспроможності як « ... інформаційно-аналітичне забезпечення розробки і прийняття оптимальних управлінських рішень щодо забезпечення оптимальної ліквідності та платоспроможності підприємств» [2].

Таблиця 1.5. – Методичні аспекти аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства в навчально-методичній літературі з фінансового аналізу

Аспект аналізу	Захарченко П.В., Грищенко М.П. [31]	Кальченко О.М., Шишкіна О.В. [32]	Ковальчук Н.О., Гаваток Л.Г., Сремійчук Н.І. [2]	Кондратенко Н.О., Великих К.О. [3]	Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. [5]	Марусяк Н.Л. [6]	Мних С.В., Барабаш Н.С. [34]	Отенко І.П., Азаренков Г.Ф., Іващенко Г.А. [7]	Приймак С.В. [8]	Самайчук С.І. Крикунова В.М., Танклевська Н.С. [35]	Трусова Н.В., Терещенко М.А. [36]	Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. [9]	Школьник І.О., Боярко І.М., Дейнека О.В. та ін. [37]	Разом
Мета аналізу	+		+								+			3
Функції аналізу / Основні завдання аналізу		+	+				+		+	+				5
Інформаційна база аналізу	+	+	+						+	+	+			6
Сутність ліквідності та платоспроможності	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	12
Класифікація платоспроможності	+			+	+	+					+			5
Основні ознаки платоспроможності		+			+	+				+				4
Аналіз ліквідності балансу	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	13
Система показників ліквідності та платоспроможності	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	13
Всього	6	6	6	4	5	4	4	3	5	6	5	3	3	x

Джерело: сформовано автором на основі [2-3; 5-9; 31-32; 34-37].

Основні завдання чи функції аналізу ліквідності та платоспроможності розкриті у 5 з 13 (тобто у 38,5%) джерел. Зокрема, до основних завдань аналізу ліквідності та платоспроможності Школьник І.О. та ін. відносять « ... своєчасність розрахунків перед контрагентами за поточними фінансовими зобов'язаннями, забезпечення обсягів фінансування виходячи з потреби» [37].

Важливим методичним аспектом в управлінні ліквідністю та платоспроможністю є ті функції, які виконує аналіз ліквідності та платоспроможності. До них вчені Ковальчук Н.О. та ін. відносять наступні:

– « ... визначення відповідності цільовим параметрам і потенційним можливостям, виявлення тенденцій, локальних і закономірних змін та їх інтенсивності, впливу факторів на ці зміни;

– виявлення потенційних можливостей зміни та розвитку ліквідності та платоспроможності підприємств, притаманних їм явищ і процесів, попередження та нейтралізація відхилень від норм, диспропорцій, структурних деформацій, несприятливих і ризикових ситуацій, виявлення кола регульованих факторів, шляхів і засобів їх реалізації;

– контроль за виконанням прийнятих управлінських рішень, ефективністю використання ресурсів та дотриманням соціальних норм і стандартів» [2].

Таким чином, управлінський аспект аналізу ліквідності та платоспроможності полягає у здійсненні контрольної функції щодо управлінських рішень, які можуть чинити вплив на міру ліквідності активів і співвіднесення у часі та розмірах відповідних груп пасивів та активів.

Розглянемо, які види платоспроможності виділяються автори навчальних посібників та підручників з фінансового аналізу. Так, Лучко М.Р. та ін. пропонують розрізнити « ... поточну (короткострокову) та перспективну платоспроможність» [5]. Як зазначають автори, « ... перспективна платоспроможність очікується в середньостроковій та довгостроковій перспективі і показує здатність підприємства вчасно розрахуватися за своїми зобов'язаннями в перспективний період. Поточна платоспроможність означає спроможність підприємства сплатити свої поточні зобов'язання негайно та в найближчому періоді» [5].

Такі види платоспроможності за періодом оцінювання, як поточна і перспективна, розглядають також ряд інших авторів [3; 6; 9].

За обсягом платіжних засобів проводять оцінку платіжних можливостей щодо виконання поточних зобов'язань і забезпечень:

- грошова платоспроможність – «тільки за рахунок наявних грошей» [3; 9];
- розрахункова платоспроможність – «за рахунок наявних грошей і можливих джерел їх зростання (коштів у розрахунках)» [3; 9];
- майнова платоспроможність – «за рахунок усіх видів оборотних активів (у разі їх можливого продажу)» [3; 9].

Основними ознаками платоспроможності, до чого слід прагнути в управлінні нею, погоджуємось із Лучко М.Р. та ін., є:

- «а) наявність у достатньому обсязі коштів на поточному рахунку;
- б) відсутність простроченої кредиторської заборгованості» [5].

Щодо встановлення зв'язку між поняттями «ліквідність» і «платоспроможність», то Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. вважають, що «... поточна платоспроможність тотожна поняттю ліквідності» [5].

Як зазначають Отенко І.П. та ін., «ліквідність суб'єкта господарювання – це засіб забезпечення його платоспроможності» [7]. Такої ж думки дотримуються Тютюнник Ю.М. та ін.: «... ліквідність – це засіб підтримання платоспроможності» [9].

На думку Ковальчук Н.О. та ін., поняття «платоспроможність» є ширшим порівняно з поняттям «ліквідність», тому що «... включає не тільки і не стільки можливість перетворення активів у грошові кошти, скільки можливість своєчасно та повністю виконувати свої зобов'язання, які впливають із торгівельних, кредитних та інших операцій грошового характеру» [2].

Погоджуючись із вищенаведеною думкою, зазначимо, що поняття «ліквідність» і «платоспроможність» варто розмежовувати, причому саме з ліквідності впливає платоспроможність підприємства, що слід враховувати при прийнятті управлінських рішень.

Щодо напрямків аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства, то автори навчальних посібників з фінансового аналізу виділяють такі етапи аналізу ліквідності та платоспроможності:

– аналіз ліквідності балансу – групування активів за мірою ліквідності і групування пасивів за термінами погашення зобов'язань, умова ліквідності балансу;

– система показників ліквідності та платоспроможності – відносні показники, які використовуються для оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства.

Аналіз ліквідності балансу полягає в дослідженні ступеня покриття зобов'язань суб'єкта господарювання активами, термін перетворення яких в грошові кошти є відповідним до терміну погашення зобов'язань.

Для цього активи підприємства групують відповідно до їх ступеня ліквідності за критерієм збільшення ліквідності, а пасиви – за термінами погашення зобов'язань за критерієм збільшення цього терміну.

Більшість науковців [2-3; 5-6; 8-9; 31-37] поділяють активи і пасиви на 4 групи:

1) активи за ступенем ліквідності:

- високоліквідні (A_1) – грошові кошти, поточні фінансові інвестиції;
- швидколіквідні (A_2) – дебіторська заборгованість, векселі отримані;
- повільноліквідні (A_3) – запаси, поточні біологічні активи, витрати майбутніх періодів, інші оборотні активи;
- важколіквідні (A_4) – необоротні активи (розділи I і III активу балансу);

2) пасиви за термінами погашення зобов'язань:

- найбільш термінові (Π_1) – кредиторська заборгованість і поточні зобов'язання за розрахунками;
- короткострокові (Π_2) – короткострокові кредити, доходи майбутніх періодів, векселі видані, інші поточні зобов'язання;
- довгострокові (Π_3) – довгострокові зобов'язання та забезпечення (розділ III пасиву балансу);
- постійні (Π_4) – власний капітал, зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, і групами вибуття (розділи I і IV пасиву балансу).

За умови виконання наступних чотирьох нерівностей баланс суб'єкта господарювання вважають абсолютно ліквідним:

$$A_1 \geq P_1, A_2 \geq P_2, A_3 \geq P_3, A_5 \leq P_4. \quad (1.1)$$

Якщо виконується третя нерівність, забезпечується перспективна ліквідність балансу. Якщо сума високоліквідних і швидколіквідних активів (A_1+A_2) перевищує суму найбільш термінових і короткострокових пасивів (P_1+P_2), то забезпечується поточні ліквідність балансу.

Перейдемо до наступного кроку і визначимо показники, які використовуються для аналізу ліквідності і платоспроможності підприємства.

Відзначимо у додатку В показники ліквідності підприємства та їх відображення у навчально-методичній літературі в розрізі авторів навчальних посібників і підручників з фінансового аналізу.

Розглянемо порядок розрахунку і економічний зміст абсолютних показників ліквідності в контексті управління нею.

Так, робочий капітал або власні оборотні кошти – результат віднімання від підсумку II розділу активу балансу (оборотні активи) підсумку III розділу пасиву балансу (поточні зобов'язання та забезпечення). Як зазначають Лучко М.Р. та ін., «... величина робочого капіталу повинна перевищувати 30% загального обсягу оборотних активів підприємства. Зростання показника є позитивною тенденцією» [5].

Величина ефективної заборгованості – результат віднімання від суми поточних зобов'язань та забезпечень і доходів майбутніх періодів суми грошових коштів і дебіторської заборгованості. Як зазначають Лучко М.Р. та ін., цей показник характеризує «... частину поточних зобов'язань, що можуть бути покриті за рахунок надходжень від подальшої діяльності підприємства» [5].

Проаналізувавши наведені в додатку В відносні показники ліквідності підприємства, приходимо до висновку, що автори навчальних посібників та підручників з фінансового аналізу розглядають досить широке коло таких

показників. Однак, зважаючи на те, що три із цих показників пропонуються до розрахунку у всіх джерелах, ми виділили як основні відносні показники ліквідності такі коефіцієнти: абсолютної ліквідності, швидкої ліквідності і покриття. Інші показники пропонуються до розрахунку лише в декількох (від 1 до 4) із розглянутих 13 джерел, тому ми віднесли їх до допоміжних відносних показників ліквідності.

Отже, розглянемо порядок розрахунку і економічний зміст основних відносних показників ліквідності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності – результат ділення високоліквідних активів (A_1) на поточні зобов'язання ($\Pi_1 + \Pi_2$). Економічний зміст показника в тому, що він характеризує ту частину поточних зобов'язань, які підприємство здатне погасити негайно (за рахунок грошових коштів і поточних фінансових інвестицій).

Коефіцієнт швидкої ліквідності – результат ділення суми високоліквідних і швидколіквідних активів ($A_1 + A_2$) на поточні зобов'язання ($\Pi_1 + \Pi_2$). Економічний зміст показника в тому, що він характеризує ту частину поточних зобов'язань, які підприємство здатне погасити негайно і найближчим часом (за рахунок грошових коштів і поточних фінансових інвестицій, а також надходження коштів від дебіторів).

Коефіцієнт покриття – результат ділення оборотних активів ($A_1 + A_2 + A_3$) на поточні зобов'язання ($\Pi_1 + \Pi_2$). Економічний зміст показника в тому, що він характеризує здатність оборотних активів покривати поточні зобов'язання.

Відзначимо у додатку Г показники платоспроможності підприємства та їх відображення у навчально-методичні літературі в розрізі авторів навчальних посібників і підручників з фінансового аналізу.

Проаналізувавши наведені у додатку Г відносні показники платоспроможності підприємства, приходимо до висновку, що автори навчальний посібників та підручників з фінансового аналізу розглядають досить широке коло таких показників.

Однак, зважаючи на те, що п'ять із цих показників пропонуються до розрахунку у 4-6 джерелах, ми виділили як основні відносні показники платоспроможності такі коефіцієнти: абсолютної платоспроможності, проміжної платоспроможності, загальної платоспроможності, платоспроможності і покриття запасів. Інші показники пропонуються до розрахунку лише в 1-2 із розглянутих 13 джерел, тому ми віднесли їх до допоміжних відносних показників платоспроможності. Отже, розглянемо порядок розрахунку і економічний зміст основних відносних показників платоспроможності.

Це, зокрема, такі відносні показники платоспроможності, які характеризують здатність підприємства погасити найбільш термінові пасиви, тобто кредиторську заборгованість (Π_1) за рахунок відповідних груп активів:

– коефіцієнт абсолютної платоспроможності – результат ділення високоліквідних активів (A_1) на найбільш термінові пасиви (Π_1);

– коефіцієнт проміжної платоспроможності – результат ділення суми високоліквідних і швидколіквідних активів (A_1+A_2) на найбільш термінові пасиви (Π_1);

– коефіцієнт загальної платоспроможності – результат ділення оборотних активів ($A_1+A_2+A_3$) на найбільш термінові пасиви (Π_1).

Коефіцієнт платоспроможності – результат ділення грошей та їх еквівалентів на поточні зобов'язання ($\Pi_1+\Pi_2$), характеризує ту частину поточних зобов'язань, які підприємство здатне погасити негайно (за рахунок лише грошових коштів).

Коефіцієнт покриття запасів – результат ділення загальної суми джерел покриття запасів (сума власних оборотних коштів, довгострокових і поточних зобов'язань) на суму запасів і поточних біологічних активів. Економічний зміст показника в тому, що він характеризує здатність підприємства забезпечити фінансування запасів за рахунок нормальних джерел їх покриття.

Отже, на основі опрацювання навчально-методичної літератури з фінансового аналізу ми оцінили діючі методики аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства в управлінському контексті, розглянувши такі

аспекти аналізу: мета, функції і завдання, інформаційна база, сутність ліквідності та платоспроможності, основні ознаки та класифікація платоспроможності, аналіз ліквідності балансу, показники ліквідності та платоспроможності.

1.3. Формування інформаційної бази аналітичного забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю

Аналіз навчально-методичної літератури з фінансового аналізу показав, що питання формування інформаційної бази, необхідної для здійснення обчислень економічних показників і встановлення платоспроможності чи банкрутства, до яких відносять всі форми фінансової звітності, наведено у 6 з 13 (тобто у 46,2%) розглянутих джерел. Автори відносять до інформаційних джерел проведення аналізу в даному напрямку дослідження всі форми фінансової звітності, серед яких основним джерелом є бухгалтерський баланс підприємства.

Зазначимо, що форма та склад статей фінансової звітності визначає НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [38], а на законодавчому рівні складання й перевірка фінансової звітності регулюється Законами України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [39] та «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [40].

За інформаційною базою дослідження науковці виділяють такі види платоспроможності:

– статична платоспроможність – « ... визначається на відповідну дату і характеризує здатність підприємства виконувати платіжні зобов'язання за рахунок наявних грошей» [3; 9];

– динамічна платоспроможність – « ... її оцінювання здійснюється на підставі аналізу грошового обороту підприємства, тобто визначення і порівняння обсягів вхідного (надходження грошей) та вихідного (витрачання грошей) грошових потоків упродовж певного періоду часу» [3; 9].

З точки зору управління ліквідністю і платоспроможністю підприємства важливими є впевненість у точності розрахованих показників, оскільки саме на основі їх значень приймаються рішення на різних рівнях управління.

Розглянемо виявлені нами неузгодженості в існуючих методиках аналізу та можливі шляхи їх усунення, що дозволить забезпечити суб'єкт господарювання від хибних висновків і неефективних управлінських рішень.

Для початку зазначимо, що методика розрахунку показників ліквідності та платоспроможності базується на використанні даних фінансової звітності, що відображають результати бухгалтерського обліку на визначену звітну дату. Як вірно стверджують Лучко М.Р. та ін., « ... при обчисленні цих показників враховується не справжній рівень фінансової ліквідності підприємства, а орієнтований на минулі дані розрахунок, реальне значення якого до того ж викривлене» [5].

Трім того, Лучко М.Р. та ін. акцентують увагу на тому, що в питаннях управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства важливе значення мають нормативні (рекомендовані) значення та проміжки таких значень для відносних показників ліквідності та платоспроможності. Однак автори наголошують на відсутності єдиного підходу до визначення таких значень та інтервалів: « ... показники ліквідності не відбивають «платіжної моралі» підприємства та й сама інтерпретація цих показників не видається простою справою: при надто низьких показниках існує ризик неліквідності, при надто високих – незадовільним стає рівень менеджменту грошових засобів» [5].

Дослідимо підходи щодо визначення нормативних (рекомендованих) значень та проміжків таких значень для відносних показників ліквідності та платоспроможності у навчально-методичній літературі з фінансового аналізу та наукових статтях за темою дослідження в розрізі авторів.

Також зосередимо увагу на тому, що одні й ті ж відносні показники ліквідності та платоспроможності різні автори називають по-різному, що не сприяє систематизації та уніфікації методичних підходів до аналізу цих показників.

Так, у таблиці 1.6 наведено підходи вчених до найменування та інтерпретації коефіцієнта абсолютної ліквідності.

Таблиця 1.6. – Підходи вчених до назви та визначення нормативних (рекомендованих) значень коефіцієнта абсолютної ліквідності

Автори, джерело	Назва (альтернативна назва) показника	Рекомендований проміжок значень
Ковальчук Н.О., Гаватюк Л.Г., Єрмічук Н.І. [2]	+	0,2-0,5
Кондратенко Н.О., Великих К.О. [3]	+	$\geq 0,2$
Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. [5]	+ (коефіцієнт ліквідності I ступеня)	0,2-0,5 (0,2 оптимальне)
Марусяк Н.Л. [6]	+	-
Отенко І.П., Азаренков Г.Ф., Іващенко Г.А. [7]	+	0,2-0,25
Приймак С.В. [8]	+	-
Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. [9]	+	$\geq 0,2$
Школьник І.О., Боярко І.М., Дейнека О.В. та ін. [37]	+ («кислотний тест»)	0,2-0,3
Польова Т.В., Кравцова Ю.В. [41]	+	$\geq 0,5$
<i>Авторський підхід</i>	+	0,2-0,35

Джерело: сформовано автором на основі [2-3; 5-9; 37; 41].

Примітка: знак «+» означає, що назва показника співпадає із зазначеною в назві таблиці.

Проаналізувавши наведені в таблиці 1.6 дані, приходимо до висновку, що щодо назви показника є певна однастайність вчених. Хоча присутні також такі альтернативні назви коефіцієнта абсолютної ліквідності, як коефіцієнт ліквідності I ступеня і «кислотний тест»), але вони мають певне змістовне навантаження і можуть бути використані.

Однак думки науковців щодо рекомендованого проміжку значень коефіцієнта абсолютної ліквідності мають значні розбіжності. Крім того, не всі автори розглядають це питання, зокрема, це стосується Приймак С.В. [8]. Зазначимо, що нижнє порогове значення практично в усіх джерелах рівне 0,2. Зваживши на напрацювання вчених, визначимо верхнє порогове значення коефіцієнта абсолютної ліквідності 0,35. Авторський підхід щодо назви та проміжку рекомендованих значень показника подано в останньому рядку таблиці.

У таблиці 1.7 наведено підходи вчених до найменування та інтерпретації коефіцієнта швидкої ліквідності.

Таблиця 1.7. – Підходи вчених до назви та визначення нормативних (рекомендованих) значень коефіцієнта швидкої ліквідності

Автори, джерело	Назва (альтернативна назва) показника	Рекомендований проміжок значень
Ковальчук Н.О., Гаватюк Л.Г., Єрміїчук Н.І. [2]	+	0,7-1
Кондратенко Н.О., Великих К.О. [3]	+	0,7-1,5
Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. [5]	+(коефіцієнт ліквідності II ступеня; коефіцієнт суворої, критичної, проміжної ліквідності, «кислотний тест»)	>0,5
Марусяк Н.Л. [6]	+(коефіцієнт проміжної ліквідності)	-
Отенко І.П., Азаренков Г.Ф., Іващенко Г.А. [7]	+(коефіцієнт термінової ліквідності)	≥1
Приймак С.В. [8]	+(коефіцієнт суворої ліквідності)	-
Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. [9]	+	≥0,7 (0,6-0,8)
Школьник І.О., Боярко І.М., Дейнека О.В. та ін. [37]	+(коефіцієнт термінової ліквідності)	0,8-1
Польова Т.В., Кравцова Ю.В. [41]	+	≥0,5
Авторський підхід	+	≥1

Джерело: сформовано автором на основі [2-3; 5-9; 37; 41].

Примітка: знак «+» означає, що назва показника співпадає із зазначеною в назві таблиці.

Проаналізувавши наведені в таблиці 1.7 дані, приходимо до висновку, що щодо назви показника є певна однастайність вчених. Хоча присутні також такі альтернативні назви коефіцієнта швидкої ліквідності, як коефіцієнт ліквідності II ступеня, коефіцієнт суворої, критичної, проміжної, термінової ліквідності), але вони мають певне змістовне навантаження і можуть бути використані. Однак вважаємо невиправданим застосовувати для найменування коефіцієнта швидкої ліквідності терміну «кислотний тест», як це зазначають Лучко М.Р. та ін. [5], оскільки ця назва використовується для підкреслення важливості іншого показника – коефіцієнта абсолютної ліквідності, який характеризує здатність підприємства погасити короткострокові зобов'язання негайно, тобто за рахунок грошей та їх еквівалентів та короткострокових цінних паперів.

Думки науковців щодо рекомендованого проміжку значень коефіцієнта швидкої ліквідності мають значні розбіжності, як з визначенням нижнього порогового значення (від 0,5 до 1), так і з визначенням верхнього порогового значення. Крім того, не всі автори розглядають це питання, зокрема, це

стосується Марусяк Н.Л. [6] і Приймак С.В. [8]. Зваживши на напрацювання вчених, визначимо рекомендовані значення показника не менше за 1. Авторський підхід щодо назви та проміжку рекомендованих значень показника подано в останньому рядку таблиці.

У таблиці 1.8 наведено підходи вчених до найменування та інтерпретації коефіцієнта покриття.

Таблиця 1.8. – Підходи вчених до назви та визначення нормативних (рекомендованих) значень коефіцієнта покриття

Автори, джерело	Назва (альтернативна назва) показника	Рекомендований проміжок значень
Ковальчук Н.О., Гаватюк Л.Г., Єрміїчук Н.І. [2]	+	>1
Кондратенко Н.О., Великих К.О. [3]	коефіцієнт поточної ліквідності	1-2
Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. [5]	+(коефіцієнт ліквідності III ступеня; коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт загальної ліквідності)	>1
Марусяк Н.Л. [6]	коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності	-
Отенко І.П., Азаренков Г.Ф., Іващенко Г.А. [7]	+(коефіцієнт поточної ліквідності)	-
Приймак С.В. [8]	+(коефіцієнт поточної ліквідності)	-
Гютюнюк Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Гютюнюк С.В. [9]	+(коефіцієнт загальної ліквідності)	≥1
Школьник І.О., Боярко І.М., Дейнека О.В. та ін. [37]	+(коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт загального покриття)	≥1 (1,5-2,5)
Польова Т.В., Кравцова Ю.В. [41]	+(коефіцієнт поточної ліквідності)	≥2
Авторський підхід	+	1-2

Джерело: сформовано автором на основі [2-3; 5-9; 37; 41].

Примітка: знак «+» означає, що назва показника співпадає із зазначеною в назві таблиці.

Проаналізувавши наведені в таблиці 1.8 дані, приходимо до висновку, що щодо назви показника є певна однотайність вчених. Хоча присутні також такі альтернативні назви коефіцієнта покриття, як коефіцієнт ліквідності III ступеня, коефіцієнт поточної, загальної, загального покриття), але вони мають певне змістовне навантаження і можуть бути використані.

Однак думки науковців щодо рекомендованого проміжку значень коефіцієнта покриття мають значні розбіжності. Крім того, не всі автори розглядають це питання, зокрема, це стосується Марусяк Н.Л. [6], Отенко І.П.,

Азаренков Г.Ф., Іващенко Г.А. [7], Приймак С.В. [8], Зазначимо, що нижнє порогове значення практично в усіх джерелах рівне 1.

Зваживши на напрацювання вчених, визначимо верхнє порогове значення коефіцієнта абсолютної ліквідності на рівні 2.

Авторський підхід щодо назви та проміжку рекомендованих значень показника подано в останньому рядку таблиці.

Таким чином, розглянувши лише три основні відносні показники ліквідності, ми виявили значні розбіжності щодо найменування кожного із показників і у визначення нормативних (рекомендованих) проміжків їх значень. Це ускладнює процес аналітичного дослідження, відволікає від суті аналізу показників і унеможлиблює однозначність висновків щодо інтерпретації змісту відносних показників ліквідності.

Важливою проблемою в питаннях управління ліквідністю та платоспроможністю суб'єктів господарювання також вважаємо відсутність одностайності науковців в питанні поділу активів і пасивів з метою оцінки ступеня ліквідності балансу.

Так, на відміну від інших джерел навчально-методичної літератури з фінансового аналізу, автори Отенко І.П., Азаренков Г.Ф., Іващенко Г.А. [7] притримуються думки щодо поділу активів не на чотири, а на три групи, відносячи при цьому до першої групи (абсолютно ліквідні активи) не лише грошові кошти і поточні фінансові інвестиції, а й частину дебіторської заборгованості і товарних запасів. До другої групи (швидколіквідні активи) вони відносять решту дебіторської заборгованості і частину товарних запасів, трансформація яких в грошові кошти займає до одного року. Решту активів відносять до третьої групи (повільноліквідні активи).

Зазначимо, що поділ активів на три групи має передбачати й відповідний поділ пасивів на стільки ж груп для встановлення ступня ліквідності балансу. Однак такого поділу в досліджених навчально-методичних посібниках і підручниках ми не виявили, що є недоліком запропонованої методики.

Можемо запропонувати відповідно до поділу активів на три групи поділ пасивів на три групи таким чином, щоб цей поділ відповідав загальній меті аналізу ліквідності балансу, яка полягає у дослідженні того, наскільки строкові зобов'язання можуть бути забезпечені активами, час на перетворення яких у гроші відповідав би терміну погашення цих зобов'язань:

- перша група – найбільш термінові пасиви – кредиторська заборгованість і поточні зобов'язання за розрахунками;

- друга група – короткострокові пасиви – короткострокові кредити, доходи майбутніх періодів, векселі видані, інші поточні зобов'язання;

- третя група – довгострокові і постійні пасиви – довгострокові зобов'язання та забезпечення, власний капітал, зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, і групами вибуття.

Притримуючись все-таки традиційної методики, яка передбачає поділ активів і пасивів на чотири групи, вважаємо, що таким чином допрацьована методика авторів автори Отенко І.П., Азаренков Г.Ф., Іващенко Г.А. щодо поділу активів і пасивів на три групи може бути використана за необхідності. До переваг цієї методики віднесемо певну спрощеність розрахунків.

Огляд авторефератів дисертаційних досліджень дозволив виявити проблемні питання щодо управління ліквідністю та платоспроможністю, подальше вивчення яких поглибить теоретичний і практичний здобуток вчених в даному напрямку наукових пошуків (таблиця 1.9).

Узагальнюючи наведені в таблиці 1.9 проблемні питання за тематикою кваліфікаційної роботи магістра, зазначимо необхідність проведення комплексного дослідження платоспроможності та ліквідності суб'єктів господарювання з урахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів впливу, а також галузевих особливостей та додаткових ризиків у певній сфері економічної діяльності.

У додатку Д систематизовано проблемні питання аналітичного забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю та рекомендовані напрямки їх вирішення в наукових публікаціях [41-56].

Таблиця 1.9. – Проблемні питання щодо управління ліквідністю та платоспроможністю, визначені на основі аналізу авторефератів дисертацій

Автор	Тема дисертації	Виявлені питання, які потребують додаткового опрацювання
Ванієва А.Р.	«Ліквідність та платоспроможність будівельних підприємств: оцінка і прогнозування (на прикладі Автономної Республіки Крим)» [10]	«Фінансова-господарська діяльність на сучасному етапі потребує вироблення економічного механізму, здатного забезпечити ліквідність і платоспроможність, що в свою чергу передбачає регулярне проведення оцінки платоспроможності з метою виявлення їх фінансових можливостей, своєчасного виявлення негативних тенденцій розвитку, вибору надійного з фінансової точки зору партнера, а також розробку заходів по зміцненню» [10]
Макарчук І.М.	«Організаційно-економічні чинники забезпечення платоспроможності сільськогосподарських підприємств» [11]	«Дослідження сутності платоспроможності підприємства є неповним без врахування причинно-наслідкових зв'язків та закономірностей виникнення, тобто без виявлення факторів, які впливають на платоспроможність суб'єкта господарювання» [11]
Головач Н.М.	«Економічна безпека функціонування сільськогосподарських підприємств» [18]	«Підходи щодо визначення сутності економічної безпеки та таких її складових, як ліквідність і платоспроможність, не враховують галузеві особливості суб'єктів господарювання та додаткові ризики» [18]
Головач К.С.	«Формування механізму антикризового управління у сільськогосподарських підприємствах» [17]	«Бракує комплексних досліджень, зорієнтованих на розробку ефективних інструментів і механізмів попередження криз функціонування і розвитку ... підприємств» [17]
Терен Г.М.	«Аналіз ліквідності сільськогосподарських підприємств» [12]	«Неповним є підхід до аналітичної оцінки ліквідності без врахування фаз життєвого циклу підприємства (створення-зрілість-спад-занепад) з одночасним врахуванням стадій великих циклів розвитку економіки і сезонних коливань» [12]
Ярославський А.О.	«Формування механізму управління економічною безпекою підприємств» [30]	«Сучасні умови господарювання вітчизняних підприємств характеризуються зростанням інтенсивності процесів глобалізації, макроекономічною нестабільністю, структурною незбалансованістю, зміною технологічних укладів. Для підприємств це означає підвищення бар'єрів для ведення діяльності, погіршення фінансової стійкості, платоспроможності та призводить до зростання рівня ризиків і загроз. Саме тому перед суб'єктами господарювання постає завдання забезпечення стабільності функціонування та ефективності діяльності за рахунок зваженого управління бізнес-процесами» [30]

Джерело: сформовано автором з використанням [10-12; 17-18; 30].

Проаналізувавши наведені в додатку Д дані, приходимо до висновку, що в управлінні ліквідністю та платоспроможністю суб'єктів господарювання на даний час існує багато проблем, кількість яких значно виросла в умовах війни в Україні.

Із зазначених науковцями проблемних аспектів нами розглянуто наступні із відповідним опрацюванням:

– щодо подолання проблеми багатоваріантності визначень понять «ліквідність» і «платоспроможність» – нами виділено змістовні складові зазначених понять, що дозволить уніфікувати підходи до їх трактування з урахуванням економічного змісту;

– щодо розмежування понять «ліквідність» і «платоспроможність» – нами обґрунтовано, що саме з ліквідності випливає платоспроможність підприємства, що слід враховувати при прийнятті управлінських рішень;

– щодо вибору індикаторів для оцінки рівня платоспроможності підприємства – на основі опрацювання навчально-методичної літератури з фінансового аналізу нами виділено основні відносні показники платоспроможності (коефіцієнти абсолютної платоспроможності, проміжної платоспроможності, загальної платоспроможності, платоспроможності і покриття запасів).

Вважаємо, що управління ліквідністю і платоспроможністю суб'єктів господарювання передбачає не лише констатацію факту щодо міри ліквідності балансу, відповідності відносних показників ліквідності та платоспроможності нормативним (рекомендованим) значенням, а й відшукування «слабких» місць у діяльності підприємства та резервів покращення фінансового стану шляхом певного «переформатування» оборотних активів з метою забезпечення покриття відповідних груп поточних зобов'язань та забезпечень.

Висновки до розділу 1

1. Здійснена систематизація наукових досліджень з питань управління платоспроможністю та ліквідністю підприємства, зокрема 16 дисертацій і 8 навчально-методичних посібників та підручників з фінансового аналізу, дало змогу виділити змістовні складові зазначених понять, а також визначити елементи наукової новизни дисертаційних досліджень, які можуть бути використані при виконанні кваліфікаційної роботи.

2. Шляхом опрацювання навчально-методичної літератури з фінансового аналізу нами проведено критичну оцінку діючих методик аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства з акцентом на управлінський контекст. При цьому було визначено мету, функції, завдання та інформаційні джерела аналізу, досліджено зв'язок між поняттями «ліквідність» та «платоспроможність», виділено основні ознаки та види платоспроможності, розглянуто методику аналізу ліквідності балансу і показників ліквідності та платоспроможності. Обґрунтовано доцільність застосування методики, яка передбачає поділ активів і пасивів на чотири групи, порівняно з методикою їх поділу на три групи, для більш детального аналізу в управлінні ліквідністю суб'єктів господарювання. На основі частоти згадування в навчально-методичній літературі з фінансового аналізу було обґрунтовано вибір основних та допоміжних відносних показників ліквідності та платоспроможності.

3. Досліджено формування інформаційної бази аналітичного забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю підприємства. Визначено наступні проблемні аспекти в питаннях управління ліквідністю та платоспроможністю підприємств: існування проблеми багатоваріантного підходу до визначення понять «ліквідність» і «платоспроможність»; викривлення результатів аналізу через використання даних фінансової звітності із відображенням результатів бухгалтерського обліку на визначену звітну дату; відсутність єдиного підходу до визначення нормативних (рекомендованих) значень та інтервалів відносних показників ліквідності та платоспроможності; наявність альтернативної методики щодо поділу активів не на чотири, а на три групи, без розробки відповідного поділу пасивів на три групи; існування різних підходів до найменування та інтерпретації відносних показників ліквідності та платоспроможності та інші. Зазначимо, що нами запропоновані можливі шляхи усунення названих проблем шляхом доопрацювання методики аналізу та категоріального апарату.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ТА ЛІКВІДНІСТЮ ЛІКАРНЯНИХ ЗАКЛАДІВ

2.1. Статистична оцінка діяльності лікарняних закладів України

Згідно КВЕД-2010 лікарняні заклади відносяться до секції Q «Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги», а саме до розділу 86 «Охорона здоров'я» і мають код виду економічної діяльності 86.10 «Діяльність лікарняних закладів». Дослідимо в динаміці показники діяльності лікарняних закладів.

Динаміка кількості підприємств, які здійснюють діяльність з охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, в тому числі підприємств, які здійснюють діяльність з охорони здоров'я, і з них підприємств, які відносяться до виду економічної діяльності 86.10, в Україні за 2010-2022 роки подана в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1. – Динаміка кількості закладів охорони здоров'я за 2010-2022 роки

Рік	Види діяльності згідно КВЕД-2010					
	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги (Q)		Охорона здоров'я (86)		Діяльність лікарняних закладів (86.10)	
	Кількість підприємств, од.	Ланцюгові прирости, од.	Кількість підприємств, од.	Ланцюгові прирости, од.	Кількість підприємств, од.	Ланцюгові прирости, од.
2010	4684	-	4639	-	734	-
2011	4883	199	4839	200	738	4
2012	4636	-247	4594	-245	661	-77
2013	4914	278	4877	283	741	80
2014	4093	-821	4056	-821	545	-196
2015	4307	214	4259	203	579	34
2016	3936	-371	3891	-368	541	-38
2017	4301	365	4240	349	604	63
2018	5432	1131	5349	1109	1147	543
2019	6942	1510	6829	1480	2098	951
2020	7407	465	7275	446	2241	143
2021	7569	162	7428	153	2276	35
2022	6131	-1438	6048	-1380	1978	-298
2022 до 2010, +/-	1447	x	1409	x	1244	x
2022 до 2010, %	30,9	x	30,4	x	169,5	x

Джерело: розрахунки автора за даними [57].

Проаналізувавши наведені в таблиці 2.1 дані, приходимо до висновку, що в Україні кількість підприємств зазначених видів діяльності у 2022 році у порівнянні з 2010 роком збільшилась. Зокрема, кількість підприємств, які здійснюють діяльність з охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, за вказаний період збільшилась на 1447 або на 30,9%. Практично такі ж темпи зростання кількості підприємств, які здійснюють діяльність з охорони, яка за вказаний період збільшилась на 1409 або на 30,4%. І найбільший ріст показала кількість лікарняних закладів, яка збільшилась на 1244 або на 169,5% (або в 2,7 рази).

Однак динаміка кількості зазначених закладів охорони здоров'я протягом 2010-2022 років не мала стійкої тенденції до зростання, про що свідчать ланцюгові прирости за даний період:

– у 2012, 2014, 2016 і 2022 роках кількість підприємств всіх досліджуваних видів діяльності зменшилась порівняно з попереднім роком;

– у 2011, 2013, 2015 і 2017-2021 роках кількість підприємств всіх досліджуваних видів діяльності збільшилась порівняно з попереднім роком.

Таким чином, протягом 2017-2021 років спостерігаємо стійку тенденцію до зростання кількості лікарняних закладів в Україні, і різке їх зменшення у 2022 році. Дослідимо, чи це впливає на чисельність зайнятих працівників у досліджуваній сфері діяльності (таблиця 2.2).

Проаналізувавши наведені в таблиці 2.2 дані, приходимо до висновку, що в Україні кількість зайнятих працівників на підприємствах зазначених видів діяльності у 2022 році у порівнянні з 2010 роком значно збільшилась. Зокрема, кількість зайнятих працівників на підприємствах, які здійснюють діяльність з охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, за вказаний період збільшилась на 554412 осіб або на 606,6%, або 7,1 рази.

Практично такі ж темпи зростання кількості зайнятих працівників на підприємствах, які здійснюють діяльність з охорони, яка за вказаний період збільшилась на 553368 осіб або на 606,4%, або у 7,1 рази. І найбільший ріст

показала кількість зайнятих працівників у лікарняних закладах, яка збільшилась на 392931 або на 771,2% (або в 8,7 рази).

Таблиця 2.2. – Динаміка кількості зайнятих працівників у закладах охорони здоров'я в Україні за 2010-2022 роки

Рік	Види діяльності згідно КВЕД-2010					
	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги (Q)		Охорона здоров'я (86)		Діяльність лікарняних закладів (86.10)	
	Кількість зайнятих працівників, осіб	Ланцюгові прирости, осіб	Кількість зайнятих працівників, осіб	Ланцюгові прирости, осіб	Кількість зайнятих працівників, осіб	Ланцюгові прирости, осіб
2010	91399	-	91255	-	50950	-
2011	93997	2598	93658	2403	47463	-3487
2012	94256	259	94048	390	46024	-1439
2013	88529	-5727	88383	-5665	44720	-1304
2014	67722	-20807	67591	-20792	27967	-16753
2015	86263	18541	86100	18509	25858	-2109
2016	88712	2449	88483	2383	25618	-240
2017	88016	-696	87755	-728	26760	1142
2018	235445	147429	234989	147234	126561	99801
2019	586919	351474	585629	350640	409708	283147
2020	739993	153074	736683	151054	503143	93435
2021	715938	-24055	714583	-22100	487007	-16136
2022	645811	-70127	644623	-69960	443881	-43126
2022 до 2010, +/-	554412	x	553368	x	392931	x
2022 до 2010, %	606,6	x	606,4	x	771,2	x

Джерело: розрахунки автора за даними [58].

Однак динаміка кількості зайнятих працівників у зазначених закладах охорони здоров'я протягом 2010-2022 років не мала стійкої тенденції до зростання, про що свідчать ланцюгові прирости за даний період:

1) для підприємств охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, а також безпосередньо охорони здоров'я:

– у 2013-2014, 2017 і 2021-2022 роках кількість зайнятих працівників зменшилась порівняно з попереднім роком;

– в усі інші періоди спостерігається протилежна динаміка для цих підприємств щодо збільшення кількості зайнятих працівників;

2) для лікарняних закладів:

– у 2011-2016 і 2021-2022 роках кількість зайнятих працівників зменшилась порівняно з попереднім роком;

– у 2017-2020 роках кількість зайнятих працівників збільшилась порівняно з попереднім роком.

Таким чином, ця динаміка частково співпадає із вище дослідженою динамікою кількості самих закладів охорони здоров'я за цей же період і показує загалом тенденцію протягом 2018-2021 років до збільшення і різке зменшення у 2022 році. Дослідимо, чи вплинуло така зміна кількості закладів охорони здоров'я та кількості зайнятих працівників у цих закладах на обсяг реалізованих послуг (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3. – Динаміка обсягу реалізованих послуг у закладах охорони здоров'я в Україні за 2010-2022 роки

Рік	Види діяльності згідно КВЕД-2010					
	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги (Q)		Охорона здоров'я (86)		Діяльність лікарняних закладів (86.10)	
	Обсяг реалізованих послуг, тис.грн.	Ланцюгові прирости, тис. грн.	Обсяг реалізованих послуг, тис.грн.	Ланцюгові прирости, тис. грн.	Обсяг реалізованих послуг, тис.грн.	Ланцюгові прирости, тис. грн.
2010	6523432,2	-	6514091,3	-	4172941,0	-
2011	7253452,2	730020,0	7241207,0	727115,7	4337806,2	164865,2
2012	8390078,6	1136626,4	8379422,6	1138215,6	4869812,6	532006,4
2013	9193666,3	803587,7	9187287,9	807865,3	5411554,4	541741,8
2014	7509420,4	-1684245,9	7503819,3	-1683468,6	3424661,0	-1986893,4
2015	10573248,7	3063828,3	10565693,5	3061874,2	3560448,1	135787,1
2016	13805001,4	3231752,7	13789995,3	3224301,8	4423531,7	863083,6
2017	17499291,9	3694290,5	17477498,1	3687502,8	5798273,8	1374742,1
2018	26005114,6	8505822,7	25979233,9	8501735,8	9390111,1	3591837,3
2019	51090787,0	25085672,4	51011222,9	25031989	22998822,4	13608711,3
2020	120838433,8	69747646,8	120701083,2	69689860,3	71501826,5	48503004,1
2021	179076347,2	58237913,4	178814450,0	58113366,8	105220456,5	33718630
2022	179884873,2	808526,0	179654130,7	839680,7	117288403,5	12067947,0
2022 до 2010, +/-	173361441,0	x	173140039,4	x	113115462,5	x
2022 до 2010, %	2657,5	x	2657,9	x	2710,7	x

Джерело: розрахунки автора за даними [59].

Проаналізувавши наведені в таблиці 2.3 дані, приходимо до висновку, що в Україні обсяг реалізованих послуг на підприємствах зазначених видів діяльності у 2022 році у порівнянні з 2010 роком значно збільшився.

Зокрема, обсяг реалізованих послуг на підприємствах, які здійснюють діяльність з охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, за вказаний період збільшився на 173361441,0 тис. грн. або на 2657,5%, або у 27,6 рази.

Практично такі ж темпи зростання обсягу реалізованих послуг на підприємствах, які здійснюють діяльність з охорони, який за вказаний період збільшився на 173140039,4 тис. грн. або на 2657,9%, або у 27,6 рази.

І найбільший темп росту показав обсяг реалізованих послуг у лікарняних закладах, який збільшився на 113115462,5 тис. грн. або на 2710,7%, або в 28,1 рази.

Варто зазначити, що динаміка зростання обсягу реалізованих послуг на підприємствах, які здійснюють діяльність з охорони здоров'я, протягом всього періоду дослідження (2010-2022 роки) мала стійку динаміку до зростання, за виключенням 2014 року.

Дослідимо, як вплинуло зростання обсягу реалізованих послуг закладів охорони здоров'я на фінансові результати діяльності до оподаткування цих закладів (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4. – Динаміка фінансових результатів до оподаткування у закладах охорони здоров'я в Україні за 2010-2021 роки

Рік	Види діяльності згідно КВЕД-2010					
	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги (Q)		Охорона здоров'я (86)		Діяльність лікарняних закладів (86.10)	
	Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	Ланцюгові прирости, тис. грн.	Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	Ланцюгові прирости, тис. грн.	Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	Ланцюгові прирости, тис. грн.
2010	9780,1	-	15282,9	-	23439,6	-
2011	-119849,3	-129629,4	-120648,9	-135931,8	-123277,0	-146716,6
2012	30524,1	150373,4	32169,0	152817,9	3251,4	126528,4
2013	-31862,7	-62386,8	-31037,0	-63206	-28906,9	-32158,3
2014	-1110980,0	-1079117,3	-1108523,7	-1077486,7	-602558,9	-573652
2015	-961111,3	149868,7	-958179,8	150343,9	-650964,6	-48405,7
2016	311752,1	1272863,4	312696,6	1270876,4	42268,9	693233,5
2017	320396,5	8644,4	320031,6	7335	-5636,3	-47905,2
2018	1249306,9	928910,4	1249473,8	929442,2	236128,7	241765
2019	1990764,0	741457,1	1993944,2	744470,4	-86517,0	-322645,7
2020	19616008,2	17625244,2	19623680,8	17629736,6	13700823,0	13787340
2021	8466726,7	-11149281,5	8458894,8	-11164786	4945961,1	-8754861,9
2022	10964757,3	2498030,6	10964757,3	2505862,5	9670092,4	4724131,3
2022 до 2010, +/-	10954977,2	x	10949474,4	x	9646652,8	x
2022 до 2010, %	112012,9	x	71645,3	x	41155,4	x

Джерело: розрахунки автора за даними [60].

Проаналізувавши наведені в таблиці 2.4 дані, приходимо до висновку, що в Україні фінансовий результат до оподаткування на підприємствах зазначених видів діяльності у 2022 році у порівнянні з 2010 роком значно збільшився.

Зокрема, фінансовий результат до оподаткування на підприємствах, які здійснюють діяльність з охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, за вказаний період збільшився на 10954977,2 тис. грн. або на 112012,9%, або у 1121,1 рази. Практично такі ж темпи зростання фінансового результату до оподаткування на підприємствах, які здійснюють діяльність з охорони, який за вказаний період збільшився на 10949474,4 тис. грн. або на 55248,8%, або у 553,5 рази. Дещо менший ріст показав фінансовий результат до оподаткування у лікарняних закладах, який збільшився на 4922521,5 тис. грн. або на 71645,3%, або в 717,5 рази.

Аналіз показав, що підприємства, які здійснюють діяльність з охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, в тому числі підприємства, які здійснюють безпосередньо діяльність з охорони здоров'я, протягом періоду дослідження закінчили 2011, 2013-2015 роки із збитком до оподаткування.

Заклади охорони здоров'я за цей період мали збиток до оподаткування у більшій кількості періодів, а саме у 2011, 2013-2015, 2017 і 2019 роках.

Аналіз ланцюгових приростів показує, що фінансовий результат до оподаткування на підприємствах, які здійснюють діяльність з охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, в тому числі підприємства, які здійснюють безпосередньо діяльність з охорони здоров'я, погіршувався у 2011, 2013-2014 і 2021 роках. В інші періоди спостерігається покращення фінансового результату до оподаткування для цих суб'єктів господарювання.

В свою чергу, у закладах охорони здоров'я погіршення фінансового результату до оподаткування спостерігається у 2011, 2013-2015, 2017, 2019 і 2021 роках. Дослідимо, як вплинула така динаміка фінансового результату до оподаткування на чистий фінансовий результат діяльності закладів (таблиця 2.5).

Проаналізувавши наведені в таблиці 2.5 дані, приходимо до висновку, що в Україні чистий фінансовий результат на підприємствах зазначених видів діяльності у 2021 році у порівнянні з 2010 роком значно покращився. Зокрема, чистий фінансовий результат на підприємствах, які здійснюють діяльність з

охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, за вказаний період збільшився на 10878507,7 тис. грн.

Таблиця 2.5. – Динаміка чистого прибутку (збитку) у закладах охорони здоров'я в Україні за 2010-2022 роки

Рік	Види діяльності згідно КВЕД-2010					
	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги (Q)		Охорона здоров'я (86)		Діяльність лікарняних закладів (86.10)	
	Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	Ланцюгові прирости, тис. грн.	Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	Ланцюгові прирости, тис. грн.	Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	Ланцюгові прирости, тис. грн.
2010	-99821,2	-	-94272,5	-	-55672,9	-
2011	-218059,9	-118238,7	-218810,6	-124538,1	-182765,7	-127092,8
2012	-77279,7	140780,2	-75000,2	143810,4	-68989,6	113776,1
2013	-149745,1	-72465,4	-148911,0	-73910,8	-106968,8	-37979,2
2014	-1185291,7	-1035546,6	-1182820,7	-1033909,7	-634608,2	-527639,4
2015	-1042258,6	143033,1	-1039291,3	143529,4	-673650,6	-39042,4
2016	186173,7	1228432,3	187278,6	1226569,9	14611,2	688261,8
2017	144996,1	-41177,6	144858,2	-42420,4	-41640,3	-56251,5
2018	1022045,7	877049,6	1022372,3	877514,1	177594,0	219234,3
2019	1675239,1	653193,4	1678671,7	656299,4	-157076,6	-334670,6
2020	19247075,6	17571836,5	19255220,2	17576548,5	13624203,2	13781279,8
2021	7897741,8	-11349333,8	7890016,0	-11365204,2	4834604,5	-8789598,7
2022	10778686,5	2880944,7	10748856,9	2858840,9	9616513,2	4781908,7
2022 до 2010, +/-	10878507,7	x	10843129,4	x	9672186,1	x

Джерело: розрахунки автора за даними [61].

Значно зріс чистий фінансовий результат на підприємствах, які здійснюють діяльність з охорони, який за вказаний період збільшився на 10843129,4 тис. грн. Дещо менше зріс чистий фінансовий результат у лікарняних закладах, а саме на 9672186,1 тис. грн.

Зазначимо, що у 2010-2015 роках підприємства, які здійснюють діяльність з охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, а також підприємства, які здійснюють діяльність безпосередньо з охорони здоров'я, були збитковими.

Що стосується лікарняних закладів, то крім вже зазначених періодів (2010-2015 роки), вони мали чистий збиток ще у 2017 і 2019 роках.

Аналіз ланцюгових приростів показує, що чистий фінансовий результат на підприємствах, які здійснюють діяльність з охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, в тому числі підприємства, які здійснюють безпосередньо діяльність з охорони здоров'я, погіршувався у 2011, 2013-2014, 2017 і 2021 роках.

В інші періоди спостерігається покращення чистого фінансового результату діяльності для цих суб'єктів господарювання.

В свою чергу, у закладах охорони здоров'я погіршення чистого фінансового результату спостерігається у 2011, 2013-2015, 2017, 2019 і 2021 роках.

Таким чином, динаміка чистого фінансового результату діяльності підприємств досліджуваних видів діяльності практично повністю співпадає з динамікою їх фінансового результату до оподаткування.

В Україні в кожній області функціонують обласні клінічні лікарні у формі комунальних підприємств у підпорядкуванні відповідної обласної ради, діяльність яких відповідає коду КВЕД 86.10 «Діяльність лікарняних закладів».

Розглянемо більш детально діяльність КП «Рівненська обласна клінічна лікарня імені Юрія Семенюка» Рівненської обласної ради [62]. Скорочена назва закладу КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка».

Спочатку порівняємо структуру балансу КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» і загалом підприємств в Україні, діяльність яких відповідає коду КВЕД 86.10 «Діяльність лікарняних закладів» (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6. – Порівняльний аналіз структури балансу КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» і лікарняних закладів України за 2020-2022 роки

Розділи балансу	Питома вага у структурі балансу, %					
	Лікарняні заклади України			Рівненська обласна клінічна лікарня		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
I. Необоротні активи	73,59	75,16	71,98	75,59	66,84	64,90
II. Оборотні активи	26,39	24,79	27,99	24,41	33,16	35,10
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0,01	0,06	0,03	-	-	-
Баланс	100	100	100	100	100	100
I. Власний капітал	70,39	67,46	64,85	66,47	56,07	63,53
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	11,45	12,22	13,11	-	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	18,15	20,32	22,04	33,53	43,93	36,47
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	0,01	0,002	0,002	-	-	-
Баланс	100	100	100	100	100	100

Джерело: розрахунки автора за даними звітності підприємства і [63].

Проаналізувавши наведені в таблиці 2.6 дані, приходимо до висновку, що структура активу КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» і лікарняних закладів України, практично однакова – близько 75% займають необоротні активи і близько 25%

оборотні активи. Однак у КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» це співвідношення дещо змінилось і становило 67:33 у 2021 році і 65:35 у 2022 році.

Як показав аналіз, у структурі пасиву КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» і лікарняних закладів України власний капітал займає більше половини. Однак у порівнянні з 2020 роком у 2021 році спостерігаємо зменшення питомої ваги власного капіталу у структурі джерел фінансування: для лікарняних закладів України – незначне, менш як на 3 відсоткові пункти; для КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» – досить значне, а саме більш як на 10 відсоткових пункти.

У 2022 році питома вага власного капіталу у структурі пасиву лікарняних закладів України ще зменшилась, в той час у КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» спостерігається зростання показника майже на 7,5 відсоткових пункти

Відзначимо відсутність в пасиві довгострокових зобов'язань у КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка», на відміну від лікарняних закладів України, для яких це джерело фінансування складає близько 12%.

Проведемо аналіз динаміки показників балансу КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2020-2021 роки (таблиця 2.7).

Проаналізувавши наведені в таблиці 2.7 дані, приходимо до висновку, що діяльність лікарняного закладу у 2021 році у порівнянні з 2020 роком характеризується такими тенденціями:

1) позитивними:

– в активі – зростання залишкової вартості основних засобів (на 82343 тис. грн. або на 56,7%), збільшення вартості запасів (на 57172 тис. грн. або на 101,3%), зменшення дебіторської заборгованості (на 37 тис. грн.), збільшення вартості оборотних активів (на 47554 тис. грн. або на 66,9%), збільшення підсумку балансу (на 66593 тис. грн. або на 22,9%);

– в пасиві – збільшення власного капіталу (на 7069 тис. грн. або на 3,7%), погашення кредиторської заборгованості всіх видів (за товари, роботи, послуги – на 75 тис. грн. або на 80,6%; за розрахунками з бюджетом – на 6763 тис. грн. або на 97,1%; за розрахунками з оплати праці – на 2773 тис. грн. або на 88,7%);

2) негативними:

– в активі – зменшення суми грошей та їх еквівалентів (на 9606 тис. грн. або на 63,8%);

– в пасиві – зменшення нерозподіленого прибутку (на 2925 тис. грн. або на 17,9%), збільшення інших поточних зобов'язань (на 40614 тис. грн. або на 46,5%), поява доходів майбутніх періодів у сумі 28521 тис. грн.

Таблиця 2.7. – Аналіз динаміки показників балансу КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2020-2022 роки

Показник	Значення показника, тис. грн.			Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
Нематеріальні активи	-	-	2594	-	2594	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	74930	11626	28328	-63304	16702	-84,5	143,7
Основні засоби (залишкова вартість)	145106	227449	246779	82343	19330	56,7	8,5
Необоротні активи	220036	239075	277701	19039	38626	8,7	16,2
Запаси	55434	112606	122364	57172	9758	103,1	8,7
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	-	33	29	33	-4	-	-12,1
Інша поточна дебіторська заборгованість	558	488	22	-70	-466	-12,5	-95,5
Гроші та їх еквіваленти	15066	5460	27766	-9606	22306	-63,8	408,5
Витрати майбутніх періодів		25	7	25	-18		-72,0
Оборотні активи	71058	118612	150188	47554	31576	66,9	26,6
Вартість майна (підсумок балансу)	291094	357687	427889	66593	70202	22,9	19,6
Зареєстрований (пайовий) капітал	102250	165554	148852	63304	-16702	61,9	-10,1
Капітал у дооцінках		9994	16026	9994	6032		60,4
Додатковий капітал	74930	11626	28328	-63304	16702	-84,5	143,7
Нерозподілений прибуток	16313	13388	78635	-2925	65247	-17,9	487,4
Власний капітал	193493	200562	271841	7069	71279	3,7	35,5
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	93	18	45	-75	27	-80,6	150,0
Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	6964	201		-6763	-201	-97,1	-100,0
Кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування			18		18		
Кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	3127	354		-2773	-354	-88,7	-100,0
Доходи майбутніх періодів	-	28521	29610	28521	1089	-	3,8
Інші поточні зобов'язання	87417	128031	126375	40614	-1656	46,5	-1,3
Поточні зобов'язання та забезпечення	97601	157125	156048	59524	-1077	61,0	-0,7

Джерело: розрахунки автора за даними звітності підприємства.

За аналогією охарактеризуємо зміни показників діяльності КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» у 2022 році у порівнянні з 2021 роком:

1) позитивні зміни:

– в активі – придбання нематеріальних активів вартістю 2594 тис. грн., зростання залишкової вартості основних засобів (на 82343 тис. грн. або на 56,7%), збільшення вартості запасів (на 9758 тис. грн. або на 8,7%), значне зменшення дебіторської заборгованості (на 470 тис. грн.), збільшення суми грошей та їх еквівалентів (на 22306 тис. грн. або на 408,5%), збільшення вартості оборотних активів (на 31756 тис. грн. або на 26,6%), збільшення підсумку балансу (на 70202 тис. грн. або на 19,6%);

– в пасиві – збільшення нерозподіленого прибутку (на 65247 тис. грн. або на 487,4%), збільшення власного капіталу (на 71279 тис. грн. або на 35,5%), повне погашення кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом на суму 201 тис. грн., всіх видів і кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці на суму 354 тис. грн., збільшення доходів майбутніх періодів (на 1089 тис. грн. або на 3,8%), зменшення інших поточних зобов'язань (на 1656 тис. грн. або на 1,3%);

2) негативні зміни:

– в активі – не спостерігаються;

– в пасиві – зменшення зареєстрованого капіталу (на 16702 тис. грн. або на 10,1%), поява кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування в сумі 18 тис. грн.

Таким чином, динаміка статей балансу у 2022 році показує більш ефективну роботу лікарняного закладу порівняно з попереднім роком.

Проведемо аналіз динаміки показників звіту про фінансові результати КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за три останні роки за даними фінансової звітності закладу (таблиця 2.8).

Проаналізувавши наведені в таблиці 2.8 дані, приходимо до висновку, що КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» здійснює лише операційну діяльність, причому з доходів отримує лише інші операційні доходи, сума яких збільшилась у 2021 році у порівнянні з 2020 роком на 63845 тис. грн. або на 24,7%, а у 2022 році у порівнянні з 2021 роком на 235066 тис. грн. або на 73,0%. Стосовно витрат, то заклад має адміністративні витрати і інші операційні витрати.

Таблиця 2.8. – Аналіз динаміки показників звіту про фінансові результати
КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2020-2022 роки

Показник	Значення показника, тис. грн.			Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
Інші операційні доходи	258062	321907	556973	63845	235066	24,7	73,0
Адміністративні витрати	13099	16002	17244	2903	1242	22,2	7,8
Інші операційні витрати	228970	308830	474482	79860	165652	34,9	53,6
Фінансовий результат від операційної діяльності	15993	-2925	65247	-18918	68172	-118,3	-2330,7
Фінансовий результат до оподаткування	15993	-2925	65247	-18918	68172	-118,3	-2330,7
Чистий фінансовий результат	15993	-2925	65247	-18918	68172	-118,3	-2330,7

Джерело: розрахунки автора за даними звітності підприємства.

Сума адміністративних витрат збільшилась у 2021 році у порівнянні з 2020 роком збільшилась на 2903 тис. грн. або на 24,2%, а у 2022 році у порівнянні з 2021 роком на 1242 тис. грн. або на 7,8%.

Сума інших операційних витрат збільшилась у 2021 році у порівнянні з 2020 роком на 79860 тис. грн. або на 34,9%, а у 2022 році у порівнянні з 2021 роком на 165652 тис. грн. або на 53,6%

Таким чином, витрати КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» зросли на більшу суму, ніж доходи, тому у 2021 році заклад має збиток від операційної діяльності, збиток до оподаткування і чистий збиток – однакова сума, яка становить 2925 тис. грн. Хоча у 2020 році всі ці фінансові результати мали позитивний знак і становили 15993 тис. грн. Таким чином, спостерігаємо погіршення всіх зазначених фінансових результатів на 18918 тис. грн. або на 118,3%.

Однак у 2022 році ситуація покоришилась і заклад має від фінансовий результат від операційної діяльності, до оподаткування і чистий фінансовий результат – прибуток у сумі 65247 тис. грн.

Структура видатків КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» у 2022 році представлена на рис. 2.1.

На основі даних рис. 2.1 можемо зробити висновок, що загальна сума видатків лікарняного закладу складає у 2022 році 503,7 млн. грн.

Рисунок 2.1 Структура видатків КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» у 2022 році

Джерело: побудовано автором за даними [64].

Найбільш вагому частку в структурі видатків лікарняного закладу становить заробітна плата, питома вага якої складає 62%. Витрати на медикаменти займають у структурі видатків 20%, на обладнання 6%. Інші витрати складають незначну питому вагу у структурі видатків закладу.

За даними [64], у 2022 році у порівнянні з 2019 роком витрати на заробітну плату зросли із 120,2 млн. грн. до 310,7 млн. грн. (тобто у 2,6 рази), витрати на лікарські засоби зросли із 42,9 млн. грн. до 101,2 млн. грн. (тобто у 2,4 рази), витрати на обладнання зросли із 5,9 млн. грн. до 30,0 млн. грн. (тобто у 4,2 рази).

Отже, проведений аналіз діяльності закладів охорони здоров'я в Україні показав позитивні тенденції у 2021 році у порівнянні з 2010 роком, які виражаються у зростанні їх кількості, кількості зайнятих працівників, обсягу наданих послуг, збільшення суми прибутку до оподаткування і покращення чистого фінансового результату.

Також проведено порівняльний аналіз структури балансу КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» і загалом лікарняних закладів України і встановлено досить

подібну структуру активу із співвідношенням необоротних і оборотних активів 75:25 і структура пасиву із переважанням власного капіталу. Проведено аналіз динаміки показників балансу і показників звіту про фінансові результати, а також структуру видатків КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2020-2022 роки.

2.2. Аналіз ліквідності балансу

Проведемо аналіз ліквідності балансу лікарняних закладів України загалом за даними Державної служби статистики України і аналіз ліквідності балансу КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за даними балансу установи та порівняємо отримані результати, а також дослідимо динаміку (таблиці 2.9-2.11).

Таблиця 2.9. – Аналіз ліквідності балансу лікарняних закладів за 2020 рік

Актив			Пасив			Платіжний надлишок (+) або нестача (-), тис. грн.	Платіжна нестача у % до відповідної групи пасивів
група	назва групи	сума, тис. грн.	група	назва групи	сума, тис. грн.		
A ₁	Високоліквідні активи	12056569,2	П ₁	Найбільш термінові пасиви	5747815,7	6308753,5	-
A ₂	Швидколіквідні активи	2813035	П ₂	Короткострокові пасиви	12838128,8	-10025093,8	-78,1
A ₃	Повільноліквідні активи	12159744,4	П ₃	Довгострокові пасиви	11720992	438752,4	-
A ₄	Важколіквідні активи	75375358,1	П ₄	Постійні пасиви	72097770,2	-3277587,9	-4,5
Баланс		102404706,7	Баланс		102404706,7	x	x

Джерело: розрахунки автора за даними [65-67].

На основі аналізу даних таблиці 2.9 можемо зробити висновок, що баланс лікарняних закладів України загалом у 2020 році частково ліквідний, оскільки виконуються дві з чотирьох необхідних умов, а саме $A_1 > P_1$ і $A_3 > P_3$.

Сам факт платіжної нестачі є важливим, однак не менш важливим є міра цієї нестачі. Тому, крім розрахунку платіжного надлишку чи нестачі, ми також розрахували, скільки саме платіжна нестача становить відсотків від суми пасивів, які активи не в змозі покрити.

Аналіз показав, що не виконується умова $A_2 > P_2$, тобто в установи недостатньо надходжень від дебіторської заборгованості для погашення короткострокових пасивів (що включають короткострокові кредити і доходи майбутніх періодів). Причому сума, якої не вистачає для покриття короткострокових пасивів, становить 10025093,8 тис. грн. або 78,1% від самої суми короткострокових пасивів, що є доволі значним.

Також не виконується умова $A_4 < P_4$, тобто в установи необоротні активи сформовані не лише за рахунок власних коштів, а залучені позикові. Сума платіжної нестачі становить 3277587,9 тис. грн. або 4,5%, тобто є доволі незначною.

Таблиця 2.10. – Аналіз ліквідності балансу лікарняних закладів за 2021 рік

Актив			Пасив			Платіжний надлишок (+) або нестача (-), тис. грн.	Платіжна нестача у % до відповідної групи пасивів
група	назва групи	сума, тис грн.	група	назва групи	сума, тис грн.		
A ₁	Високоліквідні активи	11869317,0	П ₁	Найбільш термінові пасиви	5979779,8	5889537,2	-
A ₂	Швидколіквідні активи	2322300,6	П ₂	Короткострокові пасиви	18430992,4	-16108691,8	-87,4
A ₃	Повільноліквідні активи	15585306,7	П ₃	Довгострокові пасиви	14676368,3	908938,4	-
A ₄	Важколіквідні активи	90362380,3	П ₄	Постійні пасиви	81052164,1	-9310216,2	-11,5
Баланс		120139304,6	Баланс		120139304,6	x	x

Джерело: розрахунки автора за даними [65-67].

На основі аналізу даних таблиці 2.10 можемо зробити висновок, що баланс лікарняних закладів України загалом у 2021 році частково ліквідний, оскільки виконуються дві з чотирьох необхідних умов, а саме $A_1 > P_1$ і $A_3 > P_3$.

Відповідно, не виконується умова $A_2 > P_2$, тобто в установи недостатньо надходжень від дебіторської заборгованості для погашення короткострокових пасивів, причому сума платіжної нестачі становить 16108691,8 тис. грн. або 87,4% від самої суми короткострокових пасивів, що є доволі значним. Фактично швидколіквідні активи покривають лише 12,6% суми короткострокових пасивів.

Також не виконується умова $A_4 < P_4$, тобто в установи необоротні активи сформовані не лише за рахунок власних коштів, а залучені позикові. Сума платіжної нестачі становить 9310216,2 тис. грн. або 11,5%.

Зазначимо, що порівняно з 2020 роком сума нестачі швидколіквідних активів для погашення короткострокових пасивів навіть збільшилась, а саме з 10025093,8 тис. грн. до 16108691,8 тис. грн., тобто на 6083598 тис. грн. (або на 60,7%, або у 1,6 рази). Таким чином, спостерігаємо поглибленні негативних тенденцій щодо поточної ліквідності лікарняних закладів України загалом.

Негативна динаміка також спостерігається при порівнянні важколіквідних активів і постійних пасивів. Так, порівняно з 2020 роком сума, якої важколіквідним активам не вистачає для забезпечення постійних пасивів, значно збільшилась, а саме з 3277587,9 тис. грн. до 9310216,2 тис. грн., тобто на 6032628,0 тис. грн. (або на 184,1%, або у 2,8 рази). Таким чином, спостерігаємо поглибленні негативних тенденцій щодо порівняння важколіквідних активів і постійних пасивів лікарняних закладів України загалом.

Таблиця 2.11. – Аналіз ліквідності балансу лікарняних закладів за 2022 рік

Актив			Пасив			Платіжний надлишок (+) або нестача (-), тис. грн.	Платіжна нестача у % до відповідної групи пасивів
група	назва групи	сума, тис. грн.	група	назва групи	сума, тис. грн.		
A ₁	Високоліквідні активи	17805224,5	П ₁	Найбільш термінові пасиви	7172929,1	10632295,4	-
A ₂	Швидколіквідні активи	2749684,7	П ₂	Короткострокові пасиви	24337279,8	-21587595,1	-88,7
A ₃	Повільноліквідні активи	19470718,4	П ₃	Довгострокові пасиви	18740668,4	730050	-
A ₄	Важколіквідні активи	102953065,9	П ₄	Постійні пасиви	92727816,2	-10225249,7	-11,0
Баланс		142978693,5	Баланс		142978693,5	x	x

Джерело: розрахунки автора за даними [65-67].

На основі аналізу даних таблиці 2.11 можемо зробити висновок, що баланс лікарняних закладів України загалом у 2022 році частково ліквідний, оскільки виконуються дві з чотирьох необхідних умов, а саме $A_1 > P_1$ і $A_3 > P_3$.

Відповідно, не виконується умова $A_2 > П_2$, тобто в установи недостатньо надходжень від дебіторської заборгованості для погашення короткострокових пасивів, причому сума платіжної нестачі становить 88,7% від від самої суми короткострокових пасивів, що є доволі значним. Фактично швидколіквідні активи покривають лише 11,3% суми найбільш короткострокових пасивів.

Також не виконується умова $A_4 < П_4$, тобто в установи необоротні активи сформовані не лише за рахунок власних коштів, а залучені позикові. Сума платіжної нестачі становить 10225249,7 тис. грн. або 11,0%.

Зазначимо, що порівняно з 2021 роком сума нестачі швидколіквідних активів для погашення короткострокових пасивів навіть збільшилась, а саме з 16108691,8 тис. грн. до 21587595,1 тис. грн., тобто на 5478903,3 тис. грн. (або на 34,0%). Таким чином, спостерігаємо поглибленні негативних тенденцій щодо поточної ліквідності лікарняних закладів України загалом.

Негативна динаміка також спостерігається при порівнянні важколіквідних активів і постійних пасивів. Так, порівняно з 2021 роком сума, якої важколіквідним активам не вистачає для забезпечення постійних пасивів, також збільшилась, а саме з 9310216,2 тис. грн. до 10225249,7, тобто на 915033,5 тис. грн. (або на 9,83%). Таким чином, спостерігаємо поглибленні негативних тенденцій щодо порівняння важколіквідних активів і постійних пасивів лікарняних закладів України загалом.

Аналіз ліквідності балансу КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2020-2022 роки наведено у таблицях 2.12-2.14.

На основі аналізу даних таблиці 2.12 можемо зробити висновок, що баланс КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» у 2020 році частково ліквідний, оскільки виконуються дві з чотирьох необхідних умов, а саме $A_2 > П_2$ і $A_3 > П_3$.

Відповідно, не виконується умова $A_1 > П_1$, тобто в установи недостатньо грошей та їх еквівалентів для погашення кредиторської заборгованості. Причому сума нестачі становить 82535 тис. грн. або 84,6% від самої суми найбільш термінових пасивів, що є доволі значним. Фактично високоліквідні активи покривають лише 15,4% суми найбільш термінових пасивів.

Таблиця 2.12. – Аналіз ліквідності балансу КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2020 рік

Актив			Пасив			Платіжний надлишок (+) або нестача (-), тис. грн.	Платіжна нестача у % до відповідної групи пасивів
група	назва групи	сума, тис грн.	група	назва групи	сума, тис грн.		
A ₁	Високоліквідні активи	15066	П ₁	Найбільш термінові пасиви	97601	-82535	-84,6
A ₂	Швидколіквідні активи	558	П ₂	Короткострокові пасиви	-	558	-
A ₃	Повільноліквідні активи	55434	П ₃	Довгострокові пасиви	-	55434	-
A ₄	Важколіквідні активи	220036	П ₄	Постійні пасиви	193493	-26543	-13,7
Баланс		291094	Баланс		291094	x	x

Джерело: розрахунки автора за даними фінансової звітності закладу.

Також не виконується умова $A_4 < P_4$, тобто в установи необоротні активи сформовані не лише за рахунок власних коштів, а залучені позикові. Сума платіжної нестачі становить 26543 тис. грн. або 13,7%.

Таблиця 2.13. – Аналіз ліквідності балансу КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2021 рік

Актив			Пасив			Платіжний надлишок (+) або нестача (-), тис. грн.	Платіжна нестача у % до відповідної групи пасивів
група	назва групи	сума, тис грн.	група	назва групи	сума, тис грн.		
A ₁	Високоліквідні активи	5460	П ₁	Найбільш термінові пасиви	128604	-123144	-95,8
A ₂	Швидколіквідні активи	521	П ₂	Короткострокові пасиви	28521	-28000	-98,2
A ₃	Повільноліквідні активи	112631	П ₃	Довгострокові пасиви	-	112631	-
A ₄	Важколіквідні активи	239075	П ₄	Постійні пасиви	200562	-38513	-19,2
Баланс		357687	Баланс		357687	x	x

Джерело: розрахунки автора за даними фінансової звітності закладу.

На основі аналізу даних таблиці 2.13 можемо зробити висновок, що баланс КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» у 2021 році частково ліквідний, оскільки виконуються лише одна з чотирьох необхідних умов, а саме $A_3 > P_3$.

Відповідно, не виконується умова $A_1 > P_1$, тобто в установи недостатньо грошей та їх еквівалентів для погашення кредиторської заборгованості. Причому сума нестачі становить 123144 тис. грн. або 95,8% від самої суми найбільш

термінових пасивів, що є доволі значним. Фактично високоліквідні активи покривають лише 4,2% суми найбільш термінових пасивів.

Крім того, не виконується умова $A_2 > P_2$, тобто в установи недостатньо суми дебіторської заборгованості для погашення короткострокових пасивів, що відбулось за рахунок виникнення у цьому році доходів майбутніх періодів у сумі 28521 тис. грн. Причому сума платіжної нестачі становить 28000 тис. грн. або 98,2% від самої суми короткострокових пасивів, що є доволі значним. Фактично швидколіквідні активи покривають лише 1,8% суми короткострокових пасивів.

Також не виконується умова $A_4 < P_4$, тобто в установи необоротні активи сформовані не лише за рахунок власних коштів, а залучені позикові. Сума платіжної нестачі становить 38513 тис. грн. або 19,2%.

Зазначимо, що порівняно з 2020 роком сума нестачі найбільш ліквідних активів для погашення найбільш термінових пасивів навіть збільшилась, а саме з 82535 тис. грн. до 123144 тис. грн., тобто на 40609 тис. грн. (або на 49,2%, або у 1,5 рази). Таким чином, спостерігаємо поглибленні негативних тенденцій щодо поточної ліквідності КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка».

Негативна динаміка також спостерігається при порівнянні важколіквідних активів і постійних пасивів. Так, порівняно з 2020 роком сума, якої важколіквідним активам не вистачає для забезпечення постійних пасивів, значно збільшилась, а саме з 26543 тис. грн. до 38513 тис. грн., тобто на 11970 тис. грн. (або на 45,1%, або у 1,5 рази). Таким чином, спостерігаємо поглибленні негативних тенденцій щодо порівняння важколіквідних активів і постійних пасивів КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка».

На основі аналізу даних таблиці 2.14 можемо зробити висновок, що баланс КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» у 2022 році частково ліквідний, оскільки виконуються лише одна з чотирьох необхідних умов, а саме $A_3 > P_3$.

Відповідно, не виконується умова $A_1 > P_1$, тобто в установи недостатньо грошей та їх еквівалентів для погашення кредиторської заборгованості. Причому сума нестачі становить 98672 тис. грн. або 78,0% від самої суми найбільш

термінових пасивів, що є доволі значним. Фактично високоліквідні активи покривають лише 22,0% суми найбільш термінових пасивів.

Таблиця 2.14. – Аналіз ліквідності балансу КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2022 рік

Актив			Пасив			Платіжний надлишок (+) або нестача (-), тис. грн.	Платіжна нестача у % до відповідної групи пасивів
група	назва групи	сума, тис грн.	група	назва групи	сума, тис грн.		
A ₁	Високоліквідні активи	27766	П ₁	Найбільш термінові пасиви	126438	-98672	-78,0
A ₂	Швидколіквідні активи	51	П ₂	Короткострокові пасиви	29610	-29559	-99,8
A ₃	Повільноліквідні активи	122371	П ₃	Довгострокові пасиви		122371	-
A ₄	Важколіквідні активи	277701	П ₄	Постійні пасиви	271841	-5860	-2,2
Баланс		427889	Баланс		427889	x	x

Джерело: розрахунки автора за даними фінансової звітності закладу.

Крім того, не виконується умова $A_2 > P_2$, тобто в установи недостатньо суми дебіторської заборгованості для погашення короткострокових пасивів, що відбулось за рахунок виникнення у цьому році доходів майбутніх періодів у сумі 29610 тис. грн. Причому сума платіжної нестачі становить 29559 тис. грн. або 99,8% від від самої суми короткострокових пасивів, що є доволі значним. Фактично швидколіквідні активи покривають лише 0,2% суми короткострокових пасивів.

Також не виконується умова $A_4 < P_4$, тобто в установи необоротні активи сформовані не лише за рахунок власних коштів, а залучені позикові. Сума платіжної нестачі становить 5860 тис. грн. або 2,2%.

Зазначимо, що порівняно з 2021 роком сума нестачі найбільш ліквідних активів для погашення найбільш термінових пасивів дещо зменшилась, а саме з 123144 тис. грн. до 98672 тис. грн., тобто на 24472 тис. грн. (або на 19,9%). Таким чином, спостерігаємо певні позитивні тенденції щодо поточної ліквідності КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка».

В той же час відзначимо позитивну динаміку щодо зменшення усми нплатіжної нестачі при порівнянні важколіквідних активів і постійних пасивів. Так, порівняно з 2021 роком сума, якої важколіквідним активам вистачає для

забезпечення постійних пасивів, значно зменшилась, а саме з 38513 тис. грн. до 5860 тис. грн., тобто на 32653 тис. грн. (або на 84,8%). Таким чином, спостерігаємо певні позитивні тенденції щодо порівняння важколіквідних активів і постійних пасивів КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка».

Узагальнимо результати аналізу ліквідності балансу лікарняних закладів України і КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2020-2022 роки (таблиця 2.15).

Таблиця 2.15. – Узагальнення результатів аналізу ліквідності балансу лікарняних закладів України і КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2020-2022 рр.

Умова	Виконання (+) чи невиконання (-) умови					
	2020		2021		2022	
	Лікарняні заклади України	РОКЛ	Лікарняні заклади України	РОКЛ	Лікарняні заклади України	РОКЛ
$A_1 > П_1$	+	-	+	-		-
$A_2 > П_2$	-	+	-	-		-
$A_3 > П_3$ перспективна ліквідність	+	+	+	+		+
$A_4 < П_4$	-	-	-	-		-
$A_1 + A_2 > П_1 + П_2$ поточна ліквідність	-	-	-	-		-

Джерело: узагальнено автора на основі власних розрахунків.

Узагальнюючи результати аналізу ліквідності балансу лікарняних закладів України і КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2020-2022 роки, визначимо їх спільні риси:

– наявність перспективної ліквідності балансу, що впливає з виконання умови $A_3 > П_3$ і означає перевищення повільноліквідних активів (до яких відносяться запаси, витрати майбутніх періодів та інші оборотні активи) над довгостроковими пасивами, тобто довгостроковими зобов'язаннями та забезпеченнями;

– відсутність поточної ліквідності балансу, що впливає з невиконання умови $A_1 + A_2 > П_1 + П_2$ і означає неможливість покриття поточних зобов'язань негайно (грошима та їх еквівалентами і поточними фінансовими інвестиціями) і найближчим часом (за рахунок надходження дебіторської заборгованості).

Щодо відмінностей, то тут слід відмітити виконання умови $A_1 > П_1$ для лікарняних закладів України і невиконання цієї умови для КП «РОКЛ імені

Ю. Семенюка» протягом всього періоду дослідження. Тобто, загалом у лікарняних закладів України є достатня сума грошей та їх еквівалентів та поточних фінансових інвестицій для погашення кредиторської заборгованості. Однак КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» не має такої можливості через нестачу грошей та їх еквівалентів.

До того ж, у КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» ситуація з ліквідністю балансу у 2021-2022 роках у порівнянні з 2020 роком погіршилась, оскільки зменшилась кількість умов, які виконуються, від 2 до 1. У лікарняних закладів України кількість умов ліквідності балансу, які виконуються, стабільна та рівна 2.

2.3. Аналіз показників ліквідності

Аналіз відносних показників ліквідності лікарняних закладів України та КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2020-2022 роки наведено у таблиці 2.16.

Таблиця 2.16. – Аналіз відносних показників ліквідності лікарняних закладів України загалом та КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2020-2022 роки

Показник	Рекомендоване значення (проміжок значень)	Значення показника					
		лікарняні заклади України			РОКЛ		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0,65	0,49	0,57	0,15	0,03	0,18
Коефіцієнт швидкої ліквідності	> 1	0,80	0,58	0,65	0,16	0,04	0,18
Коефіцієнт покриття	> 2	1,45	1,22	1,27	0,73	0,75	0,96
Частка оборотних засобів в активах	-	0,25	0,26	0,28	0,24	0,33	0,35

Джерело: розрахунки автора за даними фінансової звітності закладу і [65-67].

На основі аналізу даних таблиці 2.16 можемо зробити висновок, що значення всіх коефіцієнтів не відповідають рекомендованим проміжкам. Однак у лікарняних закладів України ситуація порівняно з КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» є кращою. Спільним є те, що частка оборотних засобів в активах лікарняних закладів України і КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» становить близько 0,25. Зокрема, у кожній гривні майна лікарняних закладів України оборотні активи складають 25 коп. у 2020 році, 26 коп у 2021 році і 28 коп. у 2022

році. Тобто, спостерігається зростання частки оборотних засобів в активах у 2021 році на 0,01, а у 2022 році на 0,02.

На одну гривню активів КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» припадає 24 коп. вартості оборотних активів у 2020 році, відповідні показники у 2021 і 2022 роках становлять 33 коп і 35 коп. Тобто, також спостерігається динаміка щодо зростання частки оборотних засобів в активах у 2021 році на 0,09, а у 2022 році на 0,02.

Аналіз коефіцієнта абсолютної ліквідності показав, що у лікарняних закладів України він навіть перевищує не лише нижню, а й верхню межу рекомендованого проміжку значень. Так, за рахунок грошей та їх еквівалентів і поточних фінансових інвестицій лікарняні заклади здатні погасити 65% поточних зобов'язань у 2020 році, 49% у 2021 році і 57% у 2022 році. Тобто, у 2021 році спостерігається позитивна динаміка щодо певного зменшення коефіцієнта абсолютної ліквідності на 0,16, що наближає його до значення до рекомендованого проміжку. У 2022 році, навпаки, спостерігається негативна динаміка щодо збільшення коефіцієнта абсолютної ліквідності на 0,08, що віддаляє його до значення від верхньої межі рекомендованого проміжку

Коефіцієнт абсолютної ліквідності КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» не досягає нижньої межі рекомендованого проміжку значень. Так, грошима та їх еквівалентами (оскільки поточних фінансових інвестицій на балансі немає) заклад спроможний погасити лише 15% поточних зобов'язань у 2020 році, 3% у 2021 році і 18% у 2022 році. У 2021 році спостерігається негативна динаміка щодо зменшення коефіцієнта абсолютної ліквідності на 0,12 і позитивна динаміка збільшення коефіцієнта абсолютної ліквідності на 0,15 у 2022 році.

Аналіз коефіцієнта швидкої ліквідності показав, що у лікарняних закладів України він не досягає мінімального критичного значення, яке рівне 1. Так, грошима та їх еквівалентами, поточними фінансовими інвестиціями і очікуваними надходженнями коштів від дебіторів лікарняні заклади України здатні погасити 80% поточних зобов'язань у 2020 році, 58% у 2021 році і 65% у 2022 році. Тобто, у 2021 році спостерігається негативна динаміка щодо

зменшення коефіцієнта швидкої ліквідності на 0,22. У 2022 році, навпаки, спостерігається позитивна динаміка щодо збільшення коефіцієнта швидкої ліквідності на 0,07.

Коефіцієнт швидкої ліквідності КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» також не досягає мінімального критичного значення. Так, грошима та їх еквівалентами (оскільки поточних фінансових інвестицій на балансі немає) і очікуваними надходженнями коштів від дебіторів заклад спроможний погасити лише 16% поточних зобов'язань у 2020 році, 4% у 2021 році і 18% у 2022 році. Тобто, у 2021 році спостерігається негативна динаміка щодо зменшення коефіцієнта швидкої ліквідності на 0,12. У 2022 році спостерігається позитивна динаміка щодо збільшення коефіцієнта швидкої ліквідності на 0,14.

Аналіз коефіцієнта покриття показав, що у лікарняних закладів України він не досягає мінімального критичного значення, яке рівне 2. Так, на одну гривню поточних зобов'язань лікарняних закладів припадає оборотних активів 1,45 грн. у 2020 році, 1,22 грн. у 2021 році і 1,27 грн. у 2022 році. Тобто, у 2021 році спостерігається негативна динаміка щодо зменшення коефіцієнта покриття на 0,23 і позитивна динаміка збільшення коефіцієнта покриття на 0,05 у 2022 році.

Коефіцієнт покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» також не досягає мінімального критичного значення. Так, на одну гривню поточних зобов'язань КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» припадає оборотних активів 73 коп. у 2020 році, 75 коп. у 2021 році і 96 коп. у 2022 році. Тобто, у 2021 році у порівнянні з 2020 роком спостерігається позитивна динаміка щодо збільшення коефіцієнта покриття на 0,02. У 2022 році у порівнянні з 2021 роком також спостерігається позитивна динаміка щодо збільшення коефіцієнта покриття на 0,21.

Висновки до розділу 2

1. Подана статистична оцінка діяльності закладів охорони здоров'я в Україні в динаміці за період 2010-2021 років за такими напрямками: кількість

закладів, кількість зайнятих працівників, обсяг реалізованих послуг, фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток (збиток). Встановлено позитивну динаміку зазначених показників за деякими винятками. На основі результатів порівняльного аналізу для КП «РОКЛ імені Юрія Семенюка» і загалом лікарняних закладів України встановлено подібну структуру активу із співвідношенням необоротних і оборотних активів 75:25 і структуру пасиву із переважанням власного капіталу. Проведено аналіз динаміки показників балансу і показників звіту про фінансові результати, а також структуру видатків КП «РОКЛ імені Юрія Семенюка» у 2020-2022 роках.

2. Аналіз ліквідності балансу лікарняних закладів України загалом і КП «РОКЛ імені Юрія Семенюка» показав, що баланси обох об'єктів дослідження є частково ліквідними, причому наявна перспективна ліквідність і відсутня поточна ліквідність. Для лікарняних закладів України загалом виконуються дві з чотирьох необхідних умов ліквідності балансу протягом періоду дослідження, а для КП «РОКЛ імені Юрія Семенюка» – у 2020 році виконуються дві необхідні умови, а у 2021-2022 роках – лише одна з чотирьох необхідних умов.

3. Аналіз відносних показників ліквідності показав невідповідність їх значень рекомендованим проміжкам. Однак лікарняні заклади України загалом порівняно з КП «РОКЛ імені Юрія Семенюка» мають вищі значення всіх розрахованих показників. Так, у 2022 році на кожен гривню поточних зобов'язань та забезпечень припадає найбільш ліквідних активів 57 коп. лікарняних закладів України загалом і 18 коп. КП «РОКЛ імені Юрія Семенюка» при рекомендованому проміжку значень 0,20-0,35. Встановлено негативну динаміку відносних показників ліквідності для обох об'єктів дослідження у 2021 році у порівнянні з 2020 роком і позитивну – у 2022 році у порівнянні з 2021 роком.

Основні положення розділу викладено автором у працях [68-69].

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ТА ЛІКВІДНІСТЮ ЛІКАРНЯНИХ ЗАКЛАДІВ

3.1. Обґрунтування управлінських рішень щодо формування структури балансу на основі оцінки ризику втрати платоспроможності

Важливим в управлінні платоспроможністю суб'єкта господарювання, який загалом має показник чистого фінансового результату – чистий прибуток, є завчасне виявлення негативних тенденцій у структурі балансу і на їх основі прийняття управлінських рішень щодо реалізації попереджувальних кроків, основною метою яких є убезпечення від банкрутства.

Для того, щоб своєчасно виявити ознаки формування незадовільної структури бухгалтерського балансу, що в подальшій перспективі може призвести до неплатоспроможності на даний час прибуткового суб'єкта господарювання, застосовують коефіцієнт Бівера.

Як зазначають Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В., «В. Х. Бівер був одним із перших фінансових аналітиків, який використав статистичні прийоми в поєднанні з фінансовими коефіцієнтами для прогнозування ймовірного банкрутства підприємства. Він вивчав проблеми підприємств, які були неспроможні виконувати фінансові зобов'язання або мали труднощі з погашенням заборгованості у встановлені строки» [9].

Для розрахунку вказаного показника використовують такі дані форм фінансової звітності суб'єкта господарювання:

– форма 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» – довгострокові зобов'язання та забезпечення (підсумок II розділу пасиву балансу, рядок 1595) і поточні зобов'язання та забезпечення (підсумок III розділу пасиву балансу, рядок 1695);

– форма 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» – чистий прибуток (рядок 2350) і амортизація (рядок 2515).

Враховуючи зазначені джерела інформації, формула для розрахунку коефіцієнта Бівера має такий вигляд:

$$K_{\text{Бівера}} = \frac{\text{ЧП} + \text{А}}{\text{ДСЗ} + \text{ПЗ}}, \quad (3.1)$$

де ЧП – чистий прибуток;

А – амортизація;

ДСЗ – довгострокові зобов'язання та забезпечення;

ПЗ – поточні зобов'язання та забезпечення.

Важливим є те, що такий експрес-аналіз фінансового стану повинен проводитись оперативно, тобто щоквартально, для оперативного реагування на виявлення негативних тенденцій.

Отже, аналітичні результати фінансового моніторингу КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» з використанням коефіцієнта Бівера за 2021-2022 роки в розрізі кварталів наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1. – Аналіз коефіцієнта Бівера КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2021-2022 роки в розрізі кварталів

Показник	Одиниці виміру	Значення показника							
		2021				2022			
		I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
Чистий прибуток (збиток)	Тис. грн.	-71	-7503	-9530	-2925	35538	67483	62395	55894
Амортизація	Тис. грн.	2903	6201	10245	14630	4432	9167	14504	11941
Довгострокові зобов'язання та забезпечення	Тис. грн.	-	-	-	-	-	-	-	-
Поточні зобов'язання та забезпечення	Тис. грн.	108056	171131	155802	157125	128752	129700	134131	138881
Коефіцієнт Бівера	-	0,026	-0,008	0,005	0,074	0,31	0,59	0,57	0,49

Джерело: розрахунки автора за даними фінансової звітності закладу.

В таблиці 3.2 подамо інтерпретацію значення коефіцієнта Бівера щодо оцінки рівня платоспроможності згідно авторів Школьник І.О., Боярко І.М., Дейнека О.В. та ін. [37].

Таблиця 3.2. – Інтерпретація значення коефіцієнта Бівера щодо оцінки рівня платоспроможності

Проміжок значень коефіцієнта Бівера	Група «ризик втрати платоспроможності»	Оцінка рівня платоспроможності
<0,17	висока	низький
0,17-0,4	середня	середній
>0,4	низька	високий

Джерело: [37].

Зазначимо, що незважаючи на від’ємні значення чистого фінансового результату діяльності КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» протягом I-IV кварталів 2021 року, ми розраховували коефіцієнт Бівера для цього періоду.

Тому вважаємо за доцільне звернутись до першоджерела і розглянути більш широкий спектр значень коефіцієнта Бівера, включаючи також від’ємні значення (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3. – Інтерпретація значення коефіцієнта Бівера щодо оцінки ризику банкрутства

Проміжок значень коефіцієнта Бівера	Оцінка ризику банкрутства
>-0,15	за 1 рік до банкрутства
>0,17	за 5 років до банкрутства
>0,4-0,45	Для стійких компаній

Джерело: [70-71].

Як зазначають джерела навчально-методичної літератури з фінансового аналізу, якщо значення коефіцієнта Бівера «протягом тривалого часу (1,5-2 року) не перевищує 0,2, це свідчить про формування незадовільної структури балансу» [37].

Як показують результати аналізу, протягом 2021 року значення коефіцієнта Бівера для КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» дійсно не перевищує 0,2, а у II кварталі цього року взагалі набуває від’ємного значення (-0,008), тому згідно табл. 3.1 підприємство має високий ризик втрати платоспроможності, а згідно табл. 3.2 перебуває за 1 рік до банкрутства. Однак показник має позитивну динаміку і зростає на 0,013 у III кварталі 2021 року і на 0,069 у IV кварталі 2021 року порівняно з попереднім періодом.

Протягом 2022 року значення коефіцієнта Бівера для КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» перевищує 0,2, тому в цьому періоді робити висновки щодо формування незадовільної структури бухгалтерського балансу немає підстав.

На рис. 3.1 подамо графічно динаміку коефіцієнта Бівера КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2021-2022 роки в розрізі кварталів.

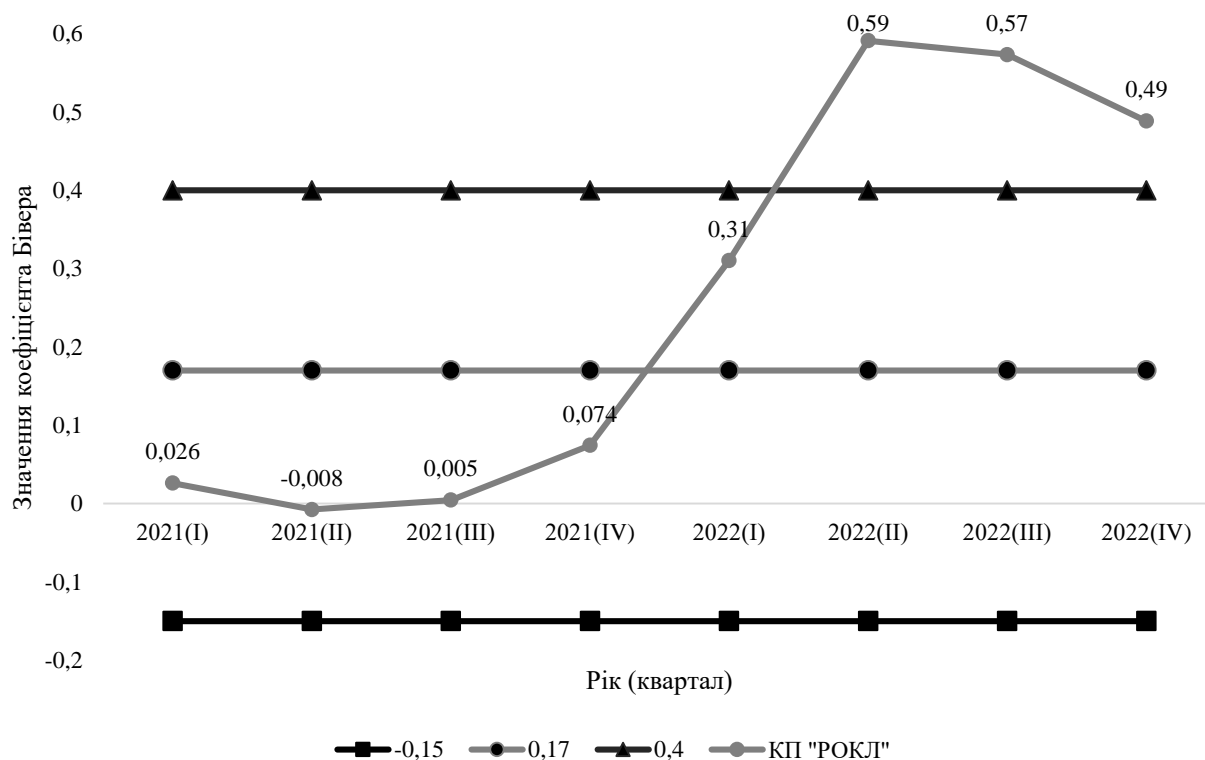

Рисунок 3.1 Динаміка коефіцієнта Бівера для КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2021-2022 роки з розрізі кварталів

Джерело: побуловано автором на основі власних розрахунків.

Оскільки у I кварталі 2022 року значення коефіцієнта Бівера потрапляє в проміжок значень 0,17-0,4, згідно табл. 3.1, для КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» властивий середній ризик втрати платоспроможності і, відповідно, середня оцінка рівня платоспроможності. Згідно табл. 3.2, за такого значення коефіцієнта Бівера підприємство перебуває за 5 років до банкрутства.

У II-III-IV кварталах 2022 року значення коефіцієнта Бівера потрапляє в проміжок значень $>0,4$, тому згідно табл. 3.1, для КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» властивий низький ризик втрати платоспроможності і, відповідно, висока оцінка рівня платоспроможності. Згідно табл. 3.2, за такого значення коефіцієнта Бівера

підприємство відноситься до стійких компаній і ризик банкрутства йому не загрожує.

У II кварталі 2022 року порівняно з попереднім кварталом значення коефіцієнта Бівера закладу збільшилось на 0,28. Відповідно, у III кварталі 2022 року порівняно з попереднім кварталом значення коефіцієнта Бівера закладу зменшилось на 0,02. У IV кварталі 2022 року порівняно з попереднім кварталом значення коефіцієнта Бівера закладу зменшилось на 0,08.

Таким чином, ми встановили позитивну динаміку щодо значення коефіцієнта Бівера для КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» протягом 2021-2022 років в розрізі кварталів.

Це пояснюється тим, що у 2021 році порівняно з 2020 роком підприємство сформувало більш ефективну структуру активу в частині завершення будівництва і введення його в експлуатацію, що дозволило при фактично незмінній сумі зносу збільшити вартість основних засобів як первісну (на 82133 тис. грн. або на 29,8%), так і залишкову (на 82343 тис. грн. або на 56,7%). Крім того, в активі КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» більш ніж у 2 рази збільшилась сума запасів.

В пасиві управлінські рішення стосувались збільшення суми власного капіталу шляхом збільшення зареєстрованого капіталу (на 63304 тис. грн. або на 61,9%), появи капіталу у дооцінках в сумі 9994 тис. грн. Зростання суми власного капіталу веде до збільшення власних оборотних коштів і, відповідно, росту ліквідності. Тому оцінимо кроки менеджменту підприємства стосовно збільшення власного капіталу позитивними і такими, які виступили фактором росту ліквідності.

Позитивні наслідки мають управлінські рішення стосовно практичного повного погашення поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом, сума якої зменшилась із 6964 тис. грн. до 201 тис. грн., тобто на 6763 тис. грн. або на 88,7%.

Аналогічна ситуація спостерігається щодо управлінських рішень про значне погашення поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати

праці, сума якої зменшилась із 3127 тис. грн. до 354 тис. грн., тобто на 2773 тис. грн. або на 97,1%.

І відзначимо появу доходів майбутніх періодів у сумі 28521 тис. грн. від авансових орендних платежів.

У 2022 році у порівнянні з 2021 роком відзначимо в балансі повне погашення поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом на суму 201 тис. грн. і повне погашення поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці на суму 354 тис. грн.

Вагомий вплив на короткострокову ліквідність підприємства має його здатність до генерування прибутку. З точки зору ліквідності одержання прибутку веде не лише до можливості покривати витрати й зобов'язання, але й означає володіння вільними коштами. Дані таблиці 3.1 показують позитивну динаміку чистого фінансового результату діяльності КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» протягом у 2022 році порівняно з попереднім роком (за винятком незначного зменшення чистого прибутку у IV кварталі 2022 року), що стало фактором підвищення ліквідності закладу.

Перелічені вище управлінські рішення дозволили значно покращити ситуацію і уникнути загрози ймовірності банкрутства КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка».

3.2. Оцінка резервів в управлінні ліквідністю лікарняних закладів на основі факторного аналізу

Аналіз показників ліквідності, проведений у другому розділі, показав невідповідність їх значень рекомендованим проміжкам і недосягнення навіть нижнього порогового значення. Тому важливо з'ясувати причини цього і фактори, дія яких призводить до зменшення показників ліквідності.

Проведемо факторний аналіз коефіцієнта покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» з метою виявлення факторів впливу на показник і резервів його

збільшення, що стане підґрунтям для прийняття управлінських рішень щодо формування структури балансу.

Формула для розрахунку коефіцієнта покриття має наступний вигляд:

$$K_{\text{покp}} = \frac{OA}{ПЗ}, \quad (3.2)$$

де OA – оборотні активи;

$ПЗ$ – поточні зобов'язання та забезпечення.

Згідно цієї моделі, на коефіцієнт покриття впливають два фактори, один з яких має прямий вплив на показник (чисельник, тобто оборотні активи, зростання яких веде до збільшення коефіцієнта покриття), а інший має обернений вплив на показник (знаменник, тобто поточні зобов'язання та забезпечення, зростання яких призводить до зменшення коефіцієнта покриття).

Розширимо модель розрахунку коефіцієнта покриття шляхом подання чисельника і знаменника у вигляді суми складових.

Враховуючи, що до складу оборотних активів КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» входять лише гроші та їх еквіваленти, дебіторська заборгованість, запаси і витрати майбутніх періодів, маємо чотири фактори, які прямо впливають на показник.

З урахуванням того, що до складу поточних зобов'язань та забезпечень КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» входять кредиторська заборгованість, інші поточні зобов'язання і доходи майбутніх періодів, маємо ще три фактори, які обернено впливають на показник.

Таким чином, отримуємо комбіновану модель факторного аналізу коефіцієнта покриття, яка містить сім факторів:

$$K_{\text{покp}} = \frac{\Gamma + ДЗ + З + ВМП}{КЗ + ІПЗ + ДМП}, \quad (3.3)$$

де Γ – гроші та їх еквіваленти;

$ДЗ$ – дебіторська заборгованість;

З – запаси;

ВМП – витрати майбутніх періодів;

КЗ – кредиторська заборгованість;

ПЗ – дебіторська заборгованість;

ДМП – доходи майбутніх періодів.

Вихідні дані для факторного аналізу коефіцієнта покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» наведено у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4. – Вихідні дані для факторного аналізу коефіцієнта покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2020-2021 роки

Показник	Од. вим.	Значення показника		Відхилення	
		2020	2021	Абс., +/-	Відн., %
Гроші та їх еквіваленти	Тис.грн.	15066	5460	-9606	-63,8
Дебіторська заборгованість	Тис.грн.	558	521	-37	-6,6
Запаси	Тис.грн.	55434	112606	57172	103,1
Витрати майбутніх періодів	Тис.грн.	-	25	25	-
<i>Разом оборотні активи</i>	<i>Тис.грн.</i>	<i>71058</i>	<i>118612</i>	<i>47554</i>	<i>66,9</i>
Кредиторська заборгованість	Тис.грн.	10184	573	-9611	-94,4
Інші поточні зобов'язання	Тис.грн.	87417	128031	40614	46,5
Доходи майбутніх періодів	Тис.грн.	-	28521	28521	-
<i>Разом поточні зобов'язання та забезпечення</i>	<i>Тис.грн.</i>	<i>97601</i>	<i>157125</i>	<i>59524</i>	<i>61,0</i>
Коефіцієнт покриття	-	0,7281	0,7549	0,0268	3,7

Джерело: розрахунки автора за даними фінансової звітності закладу.

За даними таблиці 3.4, значення коефіцієнта покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» у 2021 році у порівнянні з 2020 роком збільшилось на 0,0268, що складає 3,7%.

Позитивно вплинуло і викликало збільшення коефіцієнта покриття закладу збільшення вартості оборотних активів на 47554 тис. грн., що складає 66,9%. Негативний вплив на показник, що викликало зменшення коефіцієнта покриття закладу, мало збільшення вартості поточних зобов'язань та забезпечень на 59524 тис. грн., що складає 61,0%.

Визначимо вплив кожного з факторів згідно формули (3.3) на коефіцієнт покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» методом ланцюгових підстановок (таблиця 3.5).

Таблиця 3.5. – Факторний аналіз коефіцієнта покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2020-2021 роки

Фактор	Номер підстановки і назва факторів	Фактор							Коефіцієнт покриття	Вплив фактора
		1	2	3	4	5	6	7		
		Г	ДЗ	З	ВМП	КЗ	ППЗ	ДПМ		
	Нульова підстанова	15066	558	55343	-	10184	87417	-	0,7280	-
1	Г – Гроші та їх еквіваленти	5460	558	55343	-	10184	87417	-	0,6296	-0,0984
2	ДЗ – Дебіторська заборгованість	5460	521	55343	-	10184	87417	-	0,6292	-0,0004
3	З – Запаси	5460	521	112606	-	10184	87417	-	1,2150	0,5858
4	ВМП – Витрати майбутніх періодів	5460	521	112606	25	10184	87417	-	1,2153	0,0003
	<i>Разом оборотні активи</i>									0,4872
5	КЗ – Кредиторська заборгованість	5460	521	112606	25	573	87417	-	1,3480	0,1327
6	ППЗ – Інші поточні зобов'язання	5460	521	112606	25	573	128031	-	0,9223	-0,4257
7	ДПМ – Доходи майбутніх періодів	5460	521	112606	25	573	128031	28521	0,7549	-0,1674
	<i>Разом поточні зобов'язання та забезпечення</i>									-0,4604
Всього										0,0268

Джерело: розрахунки автора за даними таблиці 3.4.

У 2021 році у порівнянні з 2020 роком коефіцієнт покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» збільшився на 0,0268. На це вплинули такі фактори:

1) прямого впливу (чисельник формули (3.3)):

– зменшення суми грошей та їх еквівалентів закладу на 9606 тис. грн. призвело до зменшення коефіцієнта покриття на 0,0984;

– зменшення суми дебіторської заборгованості закладу на 37 тис. грн. призвело до зменшення коефіцієнта покриття на 0,0004;

– збільшення суми запасів закладу на 57172 тис. грн. викликало збільшення коефіцієнта покриття на 0,5858;

– збільшення суми витрат майбутніх періодів закладу на 25 тис. грн. викликало збільшення коефіцієнта покриття на 0,0003;

2) оберненого впливу (знаменник формули (3.3)):

– зменшення суми кредиторської заборгованості закладу на 9611 тис. грн. викликало збільшення коефіцієнта покриття на 0,1327;

– збільшення суми інших поточних зобов'язань закладу на 40614 тис. грн. призвело до зменшення коефіцієнта покриття на 0,4257;

– збільшення суми доходів майбутніх періодів закладу на 28521 тис. грн. призвело до зменшення коефіцієнта покриття на 0,1674.

Загальний вплив факторів склав:

$$[-0,0984+(-0,0004)+0,5858+0,0003]+[0,1327+(-0,4257)+(-0,1674)] = 0,0268.$$

Як можемо спостерігати, баланс відхилень виконується.

Крім того, можемо визначити загальний вплив чисельника, тобто оборотних активів: $[-0,0984+(-0,0004)+0,5858+0,0003] = 0,4872$. Отже, збільшення оборотних активів КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» у 2021 році у порівнянні з 2020 роком на 47554 тис. грн. сприяло збільшенню коефіцієнта покриття закладу на 0,4872.

Аналогічно можемо визначити загальний вплив знаменника, тобто поточних зобов'язань та забезпечень: $[0,1327+(-0,4257)+(-0,1674)] = -0,4604$. Отже, збільшення поточних зобов'язань та забезпечень КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» у 2021 році у порівнянні з 2020 роком на 59524 тис. грн. призвело до зменшення коефіцієнта покриття закладу на 0,4604.

Загальний вплив факторів (чисельника і знаменника моделі (3.2) склав:

$$0,4872+(-0,4604) = 0,0268.$$

Як можемо спостерігати, баланс відхилень виконується.

Таким чином, у 2021 році у порівнянні з 2020 роком позитивний вплив на показник, що сприяло підвищенню коефіцієнта покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» мали три фактори: третій – запаси; четвертий – витрати майбутніх періодів; п'ятий – кредиторська заборгованість.

Однак інші чотири фактори (перший, другий, шостий і сьомий), а саме гроші та їх еквіваленти, дебіторська заборгованість, інші поточні зобов'язання і доходи майбутніх періодів мали негативний вплив на показник і спричинили зменшення коефіцієнта покриття закладу.

Отже, у 2021 році резервами зростання коефіцієнта покриття є:

– збільшення суми грошей та їх еквівалентів;

- збільшення суми дебіторської заборгованості;
- зменшення інших поточних зобов'язань;
- зменшення доходів майбутніх періодів.

Вихідні дані для факторного аналізу коефіцієнта покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2021-2022 роки наведено у таблиці 3.6.

Таблиця 3.6. – Вихідні дані для факторного аналізу коефіцієнта покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2021-2022 роки

Показник	Од. вим.	Значення показника		Відхилення	
		2021	2022	Абс., +/-	Відн., %
Гроші та їх еквіваленти	Тис.грн.	5460	27766	22306	408,5
Дебіторська заборгованість	Тис.грн.	521	51	-470	-90,2
Запаси	Тис.грн.	112606	122364	9758	8,7
Витрати майбутніх періодів	Тис.грн.	25	7	-18	-72,0
<i>Разом оборотні активи</i>	<i>Тис.грн.</i>	<i>118612</i>	<i>150188</i>	<i>31576</i>	<i>26,6</i>
Кредиторська заборгованість	Тис.грн.	573	63	-510	-89,0
Інші поточні зобов'язання	Тис.грн.	128031	126375	-1656	-1,3
Доходи майбутніх періодів	Тис.грн.	28521	29610	1089	3,8
<i>Разом поточні зобов'язання та забезпечення</i>	<i>Тис.грн.</i>	<i>157125</i>	<i>156048</i>	<i>-1077</i>	<i>-0,7</i>
Коефіцієнт покриття	-	0,7549	0,9625	0,2076	27,5

Джерело: розрахунки автора за даними фінансової звітності закладу.

За даними таблиці 3.6, значення коефіцієнта покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» у 2022 році у порівнянні з 2021 роком збільшилось на 0,2076, що складає 27,5%. Позитивно вплинуло і викликало збільшення коефіцієнта покриття закладу як збільшення вартості оборотних активів на 31576 тис. грн., що складає 26,6%, так і зменшення суми поточних зобов'язань та забезпечень на 1077 тис. грн., що складає 0,7%.

Визначимо вплив кожного з факторів згідно формули (3.3) на коефіцієнт покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» методом ланцюгових підстановок (таблиця 3.7).

У 2022 році у порівнянні з 2021 роком коефіцієнт покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» збільшився на 0,2076. На це вплинули такі фактори:

1) прямого впливу (чисельник формули (3.3)):

- збільшення суми грошей та їх еквівалентів закладу на 22306 тис. грн. привело до збільшення коефіцієнта покриття на 0,1420;

– зменшення суми дебіторської заборгованості закладу на 470 тис. грн. призвело до зменшення коефіцієнта покриття на 0,0030;

– збільшення суми запасів закладу на 9758 тис. грн. викликало збільшення коефіцієнта покриття на 0,0621;

– зменшення суми витрат майбутніх періодів закладу на 18 тис. грн. призвело до зменшення коефіцієнта покриття на 0,0001;

2) оберненого впливу (знаменник формули (3.3)):

– зменшення суми кредиторської заборгованості закладу на 510 тис. грн. викликало збільшення коефіцієнта покриття на 0,0031;

– зменшення суми інших поточних зобов'язань закладу на 1656 тис. грн. викликало збільшення коефіцієнта покриття на 0,0102;

– збільшення суми доходів майбутніх періодів закладу на 1089 тис. грн. призвело до зменшення коефіцієнта покриття на 0,0068.

Таблиця 3.7. – Факторний аналіз коефіцієнта покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2021-2022 роки

Фактор	Номер підстановки і назва факторів	Фактор							Коефіцієнт покриття	Вплив фактора
		1	2	3	4	5	6	7		
		Г	ДЗ	З	ВМП	КЗ	ІПЗ	ДМП		
	Нульова підстанова	5460	521	112606	25	573	128031	28521	0,7549	-
1	Г – Гроші та їх еквіваленти	27766	521	112606	25	573	128031	28521	0,8969	0,1420
2	ДЗ – Дебіторська заборгованість	27766	51	112606	25	573	128031	28521	0,8939	-0,0030
3	З – Запаси	27766	51	122364	25	573	128031	28521	0,9560	0,0621
4	ВМП – Витрати майбутніх періодів	27766	51	122364	7	573	128031	28521	0,9559	-0,0001
	<i>Разом оборотні активи</i>									<i>0,2010</i>
5	КЗ – Кредиторська заборгованість	27766	51	122364	7	63	128031	28521	0,9590	0,0031
6	ІПЗ – Інші поточні зобов'язання	27766	51	122364	7	63	126375	28521	0,9692	0,0102
7	ДМП – Доходи майбутніх періодів	27766	51	122364	7	63	126375	29610	0,9624	-0,0068
	<i>Разом поточні зобов'язання та забезпечення</i>									<i>0,0066</i>
Всього										0,2076

Джерело: розрахунки автора за даними таблиці 3.6.

Загальний вплив факторів склав:

$$[0,1420+(-0,0030)+0,0621+(-0,0001)]+[0,0031+0,0102+(-0,0068)] = 0,2076.$$

Як можемо спостерігати, баланс відхилень виконується.

Крім того, можемо визначити загальний вплив чисельника, тобто оборотних активів:

$$[0,1420+(-0,0030)+0,0621+(-0,0001)] = 0,2010.$$

Отже, збільшення оборотних активів КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» у 2022 році у порівнянні з 2021 роком на 31576 тис. грн. сприяло збільшенню коефіцієнта покриття закладу на 0,2010.

Аналогічно можемо визначити загальний вплив знаменника, тобто поточних зобов'язань та забезпечень:

$$[0,0031+0,0102+(-0,0068)] = 0,0066.$$

Отже, зменшення поточних зобов'язань та забезпечень КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» у 2022 році у порівнянні з 2021 роком на 1077 тис. грн. сприяло збільшенню коефіцієнта покриття закладу на 0,0066.

Загальний вплив факторів (чисельника і знаменника моделі (3.2) склав:

$$0,2010+0,0066 = 0,2076.$$

Як можемо спостерігати, баланс відхилень виконується.

Таким чином, у 2022 році у порівнянні з 2021 роком позитивний вплив на показник, що сприяло підвищенню коефіцієнта покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» мали чотири фактори:

- перший – гроші та їх еквіваленти;
- третій – запаси;
- п'ятий – кредиторська заборгованість;
- шостий – доходи майбутніх періодів мали.

Однак інші три фактори (другий, четвертий і сьомий), а саме дебіторська заборгованість, витрати майбутніх періодів і доходи майбутніх періодів мали негативний вплив на показник і спричинили зменшення коефіцієнта покриття закладу.

Отже, у 2022 році резервами зростання коефіцієнта покриття є:

- збільшення суми дебіторської заборгованості;

- збільшення витрат майбутніх періодів.
- зменшення доходів майбутніх періодів.

В таблиці 3.8 узагальнено резерви зростання коефіцієнта покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2021-2022 роки.

Таблиця 3.8. – Резерви зростання коефіцієнта покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2021-2022 роки

Фактор	Назва фактора	Резерви зростання коефіцієнта покриття	
		2021	2022
1	Г – Гроші та їх еквіваленти	-0,0984	-
2	ДЗ – Дебіторська заборгованість	-0,0004	-0,0030
3	З – Запаси	-	-
4	ВМП – Витрати майбутніх періодів	-	-0,0001
	<i>Разом оборотні активи</i>	<i>-0,0988</i>	<i>-0,0031</i>
5	КЗ – Кредиторська заборгованість	-	-
6	ППЗ – Інші поточні зобов'язання	-0,4257	-
7	ДМП – Доходи майбутніх періодів	-0,1674	-0,0068
	<i>Разом поточні зобов'язання та забезпечення</i>	<i>-0,5931</i>	<i>-0,0068</i>
	<i>Всього</i>	<i>-0,6919</i>	<i>-0,0099</i>

Джерело: розрахунки автора за даними таблиць 3.5, 3.7.

Таким чином, загальний резерв зростання коефіцієнта покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» у 2021 році порівняно з 2020 роком становить 0,6919.

За умови збільшення саме на таку величину значення коефіцієнта покриття закладу у 2021 році становило б $1,4199 (0,7280+0,6919)$.

Відповідно, загальний резерв зростання коефіцієнта покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» у 2022 році порівняно з 2021 роком становить 0,0099. За умови збільшення саме на таку величину значення коефіцієнта покриття закладу становило б $0,7648 (0,7549+0,0099)$.

Врахування розрахованих резервів при плануванні структури оборотних активів і поточних зобов'язань та забезпечень на наступний період дозволить забезпечити відповідність значення коефіцієнта покриття рекомендованому проміжку і можливість за рахунок оборотних активів повністю почасити поточні зобов'язання.

Здійснимо розподіл факторів, які впливають на збільшення ліквідності та платоспроможності підприємства, по відношенню до діяльності КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» на такі, які реалізує в своїй діяльності підприємство, і які може

потенційно реалізувати (таблиця 3.9).

Таблиця 3.9. – Розподіл факторів, які впливають на збільшення ліквідності та платоспроможності КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» у 2021-2022 роках

Фактор впливу	Дія фактора: реальна (+) або потенційно можлива (п)	
	2021	2022
Оптимальна структура активів і пасивів	п	п
Одержання довгострокового кредиту	п	п
Доходи від інвестування капіталу	п	п
Прибутки від діяльності	+	+
Амортизаційні відрахування	+	+
Зростання оборотності оборотного капіталу	н/в	н/в
Зменшення суми дебіторської заборгованості	+	+
Зменшення вартості запасів	п	п
Повернення наданих позик	+	+
Продаж необоротних активів	п	п

Примітка: н/в – неможливо визначити.

Джерело: розробка автора з використанням [2].

За даними таблиці 3.9, з десяти факторів, які впливають на збільшення ліквідності та платоспроможності підприємства, у своїй діяльності у 2021-2022 роках КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» реалізує лише чотири. Тобто, реалізація інших можливих факторів є резервом зростання ліквідності і платоспроможності, що слід враховувати при прийнятті управлінських рішень стосовно формування структури активів і капіталу закладу.

Висновки до розділу 3

1. За результатами поквартального фінансового моніторингу КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» з використанням коефіцієнта Бівера за 2021-2022 роки встановлено позитивну динаміку зазначеного показника і визначено групу ризику втрати платоспроможності закладу (середній у I кв. 2022 року, низький у II-III-IV кв. 2022 року) та відповідну оцінку рівня його платоспроможності (середня у I кв. 2022 року, висока у II-III-IV кв. 2022 року).

2. Здійснено обґрунтування управлінських рішень щодо формування структури балансу на основі оцінки ризику втрати платоспроможності. З'ясовано, які саме управлінські рішення стосовно зміни структури активу і

пасиву закладу позитивно вплинули на рівень його ліквідності у 2021-2022 роках: збільшення вартості запасів і витрат майбутніх періодів, збільшення власного капіталу, погашення кредиторської заборгованості.

3. За результатами факторного аналізу коефіцієнта покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2020-2022 роки за 2-факторною кратною та 7-факторною комбінованими моделями було виявлено фактори впливу на показник і подано кількісну оцінку впливу кожного фактора.

4. З'ясовано, що у 2021 році резервами зростання коефіцієнта покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» є збільшення суми грошей та їх еквівалентів і дебіторської заборгованості, зменшення інших поточних зобов'язань і доходів майбутніх періодів. Загальний резерв зростання коефіцієнта покриття закладу за цей період становить 0,6919. За умови збільшення саме на таку величину значення коефіцієнта покриття закладу становило б $1,4199 (0,7280+0,6919)$.

5. Встановлено, що у 2022 році у порівнянні з 2021 роком резервами зростання коефіцієнта покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» є збільшення суми дебіторської заборгованості та витрат майбутніх періодів і зменшення доходів майбутніх періодів. Загальний резерв зростання коефіцієнта покриття закладу за цей період становить 0,0099. За умови збільшення саме на таку величину значення коефіцієнта покриття закладу становило б 0,7648.

6. Здійснено розподіл факторів, які впливають на збільшення ліквідності та платоспроможності підприємства, по відношенню до діяльності КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» на такі, які реалізує в своїй діяльності підприємство (прибуток від діяльності, амортизаційні відрахування, зменшення суми дебіторської заборгованості), і які потенційно може реалізувати (оптимальна структура активів і пасивів, одержання довгострокового кредиту, доходи від інвестування капіталу, зменшення вартості запасів, продаж необоротних активів). Один із факторів, а саме зростання оборотності оборотного капіталу в діяльності закладу реалізувати неможливо, оскільки заклад не має чистого доходу від реалізації згідно даних фінансової звітності.

Основні положення розділу викладено автором у праці [72].

ВИСНОВКИ

1. Шляхом опрацювання наукових статей, монографій, авторефератів дисертацій за темою дослідження проведено критичний аналіз підходів науковців до трактування економічної сутності понять «ліквідність» і «платоспроможність», на основі чого виділено основні їх змістовні складові. Аналіз авторефератів дисертацій в контексті досліджуваної тематики дозволив визначитись із тими напрямками наукової новизни у вивченні проблем аналітичного забезпечення управління платоспроможністю та ліквідністю суб'єктів господарювання, які надалі були використані у кваліфікаційній роботі магістра.

2. Проаналізовано діючі методики аналізу ліквідності та платоспроможності підприємств за такими напрямками – мета, функції, завдання та інформаційна база аналізу. Обґрунтовано зміст управлінського аспекту щодо аналітичного дослідження ліквідності та платоспроможності, який визначено як контрольна функція при прийнятті управлінських рішень щодо формування ефективної структури балансу для досягнення абсолютної його ліквідності. Встановлено зв'язок між поняттями «ліквідність» та «платоспроможність» з огляду на те, що саме ліквідність є ознакою поточної платоспроможності суб'єкта господарювання. Обґрунтовано поділ відносних показників ліквідності та платоспроможності на основні та допоміжні, спираючись на частоту згадування у навчально-методичній літературі з фінансового аналізу. Розглянуто діючі методики аналізу ліквідності балансу з поділом активів і пасивів на чотири і на три групи, доведено доцільність застосування більш деталізованого поділу активів і пасивів з точки зору управління ліквідністю суб'єктів господарювання.

3. Досліджено формування інформаційної бази аналітичного забезпечення управлінні ліквідністю та платоспроможністю. Виокремлено проблемні питання в управлінні ліквідністю та платоспроможністю суб'єктів господарювання та запропоновано ймовірні шляхи усунення існуючих суперечностей, зокрема, щодо трактування досліджуваних понять – через удосконалення категоріального

апарату з урахуванням визначених нами змістовних складових, щодо методики аналізу в частині відносних показників ліквідності та платоспроможності – шляхом обґрунтування визначеного нами набору показників та уніфікації найменування та рекомендованих проміжків їх значень.

4. На основі даних Державної служби статистики України досліджено в динаміці діяльність закладів охорони здоров'я, і в тому числі лікарняних закладів за 2010-2021 роки. Проведено аналіз кількості закладів, кількості зайнятих працівників, обсягу реалізованих послуг, фінансових результатів до оподаткування і чистого фінансового результату діяльності. Порівняльний аналіз структури балансу загалом лікарняних закладів України і КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» показав схожу структуру активу балансу, в якому близько $\frac{3}{4}$ складають необоротні активи і $\frac{1}{4}$ оборотні активи, а також структуру пасиву, в якому більшу частину займає власний капітал. Аналіз структури видатків КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за 2022 рік показав, що 62% складає заробітна плата.

5. Встановлено, що баланси і лікарняних закладів України загалом, і КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» частково ліквідні, до того ж поточна ліквідність відсутня, але спостерігається перспективна ліквідність. Недоліком структури активу обох об'єктів дослідження є нестача грошей та їх еквівалентів і поточних фінансових інвестицій для погашення найбільш термінових зобов'язань, а також дебіторської заборгованості для погашення короткострокових пасивів. У 2021-2022 роках у порівнянні з 2020 роком ліквідність балансу КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» показала негативну динаміку, що виявилось у зменшенні кількості умов з двох до однієї за необхідних чотирьох.

6. Аналіз показав негативну динаміку щодо зменшення всіх відносних показників ліквідності і лікарняних закладів України загалом, і КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» у 2021 році у порівнянні з 2020 роком, при тому, що їх значення у 2020 році також не належали рекомендованим проміжкам. Зокрема, грошима та їх еквівалентами і поточними фінансовими інвестиціями КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» може погасити лише 15% поточних зобов'язань у 2020 році, 3% у

2021 році і 18% у 2022 році. У 2022 динаміка відносних показників ліквідності є позитивною.

7. Здійснений поквартальний фінансовий моніторинг КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» з розрахунку коефіцієнта Бівера за період 2021-2022 роки, який встановив позитивну динаміку зазначеного коефіцієнта. За результатами моніторингу встановлено рівень ризику втрати платоспроможності лікарняного закладу: у I кварталі 2022 року – середній, у II-III-IV кварталах 2022 року – низький. Подано оцінку рівня платоспроможності лікарняного закладу: у I кварталі 2022 року – середня, у II-III-IV кварталах 2022 року – висока.

8. Оцінка рівня ризику втрати платоспроможності на основі коефіцієнта Бівера стала підґрунтям для підготовки управлінських рішень стосовно формування структури балансу КП «Рівненська клінічна лікарня імені Юрія Семенюка». Встановлено, що управлінські рішення щодо збільшення суми запасів більш як 2 рази і поява витрат майбутніх періодів у сумі 25 тис. грн. в активі, а також щодо збільшення власного капіталу за рахунок запровадження капіталу у дооцінках у сумі майже 10 млн. грн. і зменшення кредиторської заборгованості майже у 18 разів в пасиві мали позитивний вплив на рівень ліквідності лікарняного закладу.

9. Визначено кількісний вплив факторів на коефіцієнт покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» за двофакторною кратною (фактор прямого впливу – оборотні активи, фактор оберненого впливу – поточні зобов'язання та забезпечення) і семифакторною комбінованою моделлю (фактори прямого впливу – гроші та їх еквіваленти, дебіторська заборгованість, запаси, витрати майбутніх періодів; фактори оберненого впливу – кредиторська заборгованість, інші поточні зобов'язання, доходи майбутніх періодів) у 2021 і 2022 роках у порівнянні з попереднім роком.

10. Подана оцінка резервів в управлінні ліквідністю лікарняних закладів на основі факторного аналізу. Зокрема, у 2021 році у порівнянні з 2020 роком резерв збільшення коефіцієнта покриття КП «РОКЛ імені Ю. Семенюка» становить 0,6919, в тому числі за рахунок збільшення грошей та їх еквівалентів 0,0984, за

рахунок збільшення дебіторської заборгованості 0,0004, за рахунок зменшення інших поточних зобов'язань 0,4257, за рахунок зменшення доходів майбутніх періодів 0,1674. Відповідно, у 2022 році році у порівнянні з 2021 роком резерв збільшення коефіцієнта покриття закладу становить 0,0099, в тому числі за рахунок збільшення дебіторської заборгованості 0,0030, за рахунок збільшення витрат майбутніх періодів 0,0001, за рахунок зменшення доходів майбутніх періодів 0,0068.

11. Визначено фактори впливу на збільшення ліквідності та платоспроможності, які КП «РОКЛ імені Юрія Семенюка» реалізує в своїй діяльності (прибутковість, амортизаційні відрахування, зменшення дебіторської заборгованості) і які на даний час не реалізує, тобто які є потенційними резервами зростання ліквідності та платоспроможності лікарняного закладу і мають враховуватись при прийнятті управлінських рішень (оптимальна структура активів і пасивів, одержання довгострокового кредиту, доходи від інвестування капіталу, зменшення вартості запасів, продаж необоротних активів).

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затв. Наказом МФУ від 26.10.2010 р. № 1361. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1361665-10#Text> (дата звернення 05.03.2023).
2. Ковальчук Н.О., Гаватюк Л.Г., Єрміїчук Н.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Чернівці: ЧНУ ім. Юрія Федьковича: Рута, 2019. 336 с.
3. Кондратенко Н.О., Великих К.О. Фінансовий аналіз: конспект лекцій. Харків: ХНУМГ ім. Бекетова, 2020. 166 с.
4. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2015. 365 с.
5. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 302 с.
6. Марусяк Н.Л. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Чернівці: ЧНУ: Рута, 2020. 171 с.
7. Отенко І.П., Азаренков Г.Ф., Іващенко Г.А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 156 с.
8. Приймак С.В. Фінансовий аналіз. Практикум: навч. посіб. Львів, 2021. 264 с.
9. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астроя», 2020. Ч1. 434 с.
10. Ванієва А.Р. Ліквідність та платоспроможність будівельних підприємств: оцінка і прогнозування (на прикладі Автономної Республіки Крим): автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. К., 2011. 20 с.
11. Макарчук І.М. Організаційно-економічні чинники забезпечення платоспроможності сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Київ, 2009. 22 с.

12. Терен Г.М. Аналіз ліквідності сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2015. 20 с.
13. Беленька Г.В. Математичні методи діагностики фінансової стабільності банківського сектору України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.11. Київ, 2011. 22 с.
14. Болгар Т.М. Фінансова безпека банків в умовах ринкової трансформації економіки України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Суми, 2009. 24 с.
15. Васильчишин О.Б. Фінансова безпека банківської системи України: автореф. дис. ... д.е.н.: 08.00.08. 2019. 40 с.
16. Вовченко О.С. Фінансова стабільність банків в умовах динамічного макроекономічного середовища: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. К., 2021. 24 с.
17. Головач К.С. Формування механізму антикризового управління у сільськогосподарських підприємствах: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Житомир, 2017. 23 с.
18. Головач Н.М. Економічна безпека функціонування сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. К., 2015. 20 с.
19. Дзюбенко О.М. Економічний аналіз фінансового потенціалу лісогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Житомир, 2018. 23 с.
20. Докієнко Л.Д. Управління фінансовою стійкістю підприємств торгівлі: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.07.05 (економіка торгівлі та послуг). Київ, 2005. 23 с.
21. Костюк О.В. Управління ліквідністю грошового ринку на основі моделювання попиту на банківські резерви: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.04.01. Суми, 2006. 18 с.
22. Лозінська Л.Д. Економічний потенціал підприємств сільських територіальних громад: автореф. дис. ... д.філософ.: 051 – Соціальні та поведінкові науки. Економіка. 2021. 23 с.

23. Оконська О.О. Банківська ліквідність: оцінка, регулювання та оптимізація: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.04.01. Тернопіль, 2005. 22 с.
24. Олесенко І.С. Управління платоспроможністю підприємств торгівлі: дис. ... докт. філософії: 051 – Економіка. Київ, 2020. 256 с.
25. Піддубна В. Г. Маркетинг банківських інновацій в умовах фінансової нестабільності.: автореф. дис. ... д.філософ.: **072** – Управління та адміністрування. Фінанси, банківська справа та страхування. 2020. 24 с.
26. Серпенінова Ю.С. Фінансовий механізм управління ліквідністю банку : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Суми, 2010. 20 с.
27. Стадник Ю.А. Економіко-математичне моделювання формування основних показників діяльності банківських установ: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.03.02. Львів, 2004. 22 с.
28. Тельнова Г.В. Антикризове управління машинобудівним підприємством: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01. Маріуполь, 2006. 22 с.
29. Чернишов В.В. Формування системи фінансової діагностики суб'єктів господарювання промисловості: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Харків, 2019. 23 с.
30. Ярославський А.О. Формування механізму управління економічною безпекою підприємств: автореф. дис. ... д.філософ.: 051 – Соціальні та поведінкові науки. Економіка. 2020.
31. Захарченко П.В., Гриценко М.П. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Мелітополь: Мелітоп. міськ. друк., 2018. 223 с.
32. Кальченко О.М., Шишкіна О.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Чернігів: Брагинець О.В. [вид.], 2018. 522 с.
33. Кальченко О.М., Шишкіна О.В. Фінансовий аналіз: теорія і практика (у схемах і таблицях): навч. посіб. Чернігів: Брагинець О.В. [вид.], 2019. 435 с.
34. Мних Є.В., Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз: підруч. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 536 с.
35. Самайчук С.І., Крикунова В.М., Танклевська Н.С. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 215 с.

36. Трусова Н.В., Терещенко М.А. Фінансовий аналіз підприємства: методика та практика: навч. посіб. 2-ге вид. Мелітополь: Мелітоп. міськ. друк., 2019. 272 с.
37. Школьник І.О., Боярко І.М., Дейнека О.В. та ін. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2016. 368 с.
38. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, затв. Наказом МФУ від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z0336-13#n17> (дата звернення 23.09.2022).
39. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 №996-XIV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 15.09.2022).
40. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 №2258-VIII (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення 15.09.2022).
41. Польова Т.В., Кравцова Ю.В. Аналіз ліквідності балансу підприємства на прикладі ПрАТ «Бондарівське». *Ефективна економіка*. 2018. №10. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/10_2018/35.pdf (дата звернення 27.03.2023).
42. Іванчук Н.В. Удосконалення факторного аналізу платоспроможності підприємства. *Причорноморські економічні студії*. Сер.: Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. 2020. Вип. 57. С. 133-138. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/57_2020/26.pdf (дата звернення 28.02.2023).
43. Кіндрацька Г. Оцінювання платоспроможності українських підприємств: проблемні аспекти типових методик. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2019. №3(19). С. 133-143.
44. Левкович О.В., Воробйова А.О. Аналітичні основи ліквідності та платоспроможності підприємства. *Ефективна економіка*. 2022. №5. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2022/78.pdf (дата звернення: 28.02.2023).

45. Лопатовська О., Пономарьова К. Сучасна методика аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. №5. Том 1. С. 221-228.

46. Малій О.Г. Оцінювання фінансового і ресурсного потенціалу за фінансовими показниками (на прикладі підприємств авіабудування). *Вісник Харківського національного університету сільського господарства. Сер.: Економічні науки*. 2019. Вип. 206. С. 3-12.

47. Марченко О.В., Линьова В.Д. Аналіз підходів до визначення терміна «платоспроможність банку». *Бізнес-Інформ*. 2020. №5. С. 56-61.

48. Нужна О.А. Дослідження ризику неплатоспроможності на підприємствах різних видів економічної діяльності в Україні. *Підприємництва та торгівля: сучасний стан і перспективи розвитку*: матеріали III Міжн. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 18-19 травня 2023 р.).

49. Нужна О.А., Тлущкевич Н.В. Писаренко Т.М. Оцінка економічних ризиків на підприємствах України: управлінський аспект. *Економічний форум*. 2023. №1. С. 87-93.

50. Побережець О.В., Гусєв А.О. Ліквідність балансу підприємства та методика її визначення. *Приазовський економічний вісник*. 2021. Вип. 2(25). С. 223-230. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2021/2_25_ukr/42.pdf (дата звернення 28.02.2023).

51. Правдюк М.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління ліквідністю аграрних підприємств. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання теорії і практики*. 2019. №2. С. 124-139.

52. Правдюк Н.Л. Аналітичне забезпечення антикризового управління агроформувань. *Економіка АПК*. 2020. №2. С. 33-44.

53. Сніткіна І.А. Підходи визначення сутності платоспроможності та класифікація факторів впливу. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2019. №1(53). С. 179-183.

54. Терен Г.М. Система показників аналізу ліквідності підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. №8. С. 36-41.

55. Щербань О.Д., Борзенкова В.І. Визначення сутності ліквідності та ділової активності підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 32. С. 257-263.

56. Batrancea L. The Influence of Liquidity and Solvency on Performance within the Healthcare Industry: Evidence from Publicly Listed Companies. *Mathematics*. 2021. Volume 9. Issue 18. URL: <https://doi.org/10.3390/math9182231> (дата звернення 20.08.2023).

57. Кількість підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2010-2022 роки. Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/fin_new/Kp_kved_10_21.xlsx (дата звернення 15.11.2023).

58. Кількість зайнятих працівників на підприємствах за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства у 2010-2021 роках. Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/fin_new/Kzp_kved_10_21.xlsx (дата звернення 15.04.2022).

59. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства у 2010-2021 роках. Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/fin_new/Orp_kved_10_21.xlsx (дата звернення 15.03.2023).

60. Фінансові результати до оподаткування підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2010-2021 роки. Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/fin_new/fr_op_ek_vsmm_2010_2020_ue.xlsx (дата звернення 15.04.2023).

61. Чистий прибуток (збиток) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2010-

2021 роки. Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/fin_new/chpr_ek_vsmm_2010_2020_ue.xlsx (дата звернення 15.04.2023).

62. Комунальне підприємство «Рівненська обласна клінічна лікарня імені Юрія Семенюка» Рівненської обласної ради. Офіційний сайт. URL: <https://rokl.rv.ua/> (дата звернення 20.03.2023).

63. Необоротні та оборотні активи, власний капітал та зобов'язання підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2013-2021 роки. Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/fin_new/pbp_ek_vsmm_2013_2020_ue.xlsx (дата звернення 30.03.2023).

64. Підсумки діяльності КП «РОКЛ ім. Ю. Семенюка» РОР за 2021-2022 роки та цілі на 2023 рік. Звіт директора про діяльність у 2022 році. URL: https://drive.google.com/file/d/12uEg11TwSXT6ClMvIwph_LBOw8sNDKs-/view (дата звернення 10.04.2023).

65. Оборотні активи підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2013-2021 роки. Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/pok_bal_pidpr/oa_pved_roz_13_20_ue.xlsx (дата звернення 30.03.2023).

66. Показники балансу підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2013-2020). Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 28.04.2023).

67. Поточні зобов'язання і забезпечення підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2013-2021). Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/pok_bal_pidpr/pzzp_ved_roz_13_20_ue.xlsx (дата звернення 28.05.2022).

68. Нужна О.А., Сулік О.В. Аналіз ефективності операційної діяльності лікарняних закладів України. *Обліково-аналітичний та економіко-фінансовий інструментарій управління сучасним підприємством: міжнародний досвід: збірник наукових праць за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 26 травня 2023 р.)*. Харків: ХНАДУ, 2023. 360 с. С. 143-146.

69. Сулік О.В. Аналіз відносних показників ліквідності лікарняних закладів України. *Економіка підприємства: теорія і практика: матеріали XII Всеукр. студент. наук.-практ. Інтернет-конф. (20-21 квіт. 2023 р., м. Луцьк) / відп. Ред. О.М. Полінкевич, О.В. Завдадська. Електрон. дані. Луцьк: ВІП ЛНТУ. 2023. 172 с. С. 75-77.*

70. Посохов І.М. Використання системи показників У. Бівера для оцінки ризику банкрутства корпорацій. *Вісник СумДУ. Сер.: Економіка*. 2013. №3. С. 65-72. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/e55df37f-1346-4fad-80fd-a0e96c6c78a0/content> (дата звернення 06.04.2023).

71. William H. Beaver. Financial Ratios as Predictors of Failure, Empirical Research in Accounting Selected Studies. *Supplement to Journal of Accounting Research*. 1966. №4. P. 71-111. URL: <https://www.jstor.org/stable/2490171> (дата звернення 06.04.2023).

72. Нужна О.А., Сулік О.В. Факторний аналіз коефіцієнта покриття лікарняних закладів України. *Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 18 травня 2023 р.)*. Одеса: ОНЕУ. 305 с. С. 289-290.